

Mededelingen Heemkundige Kring
Groot-Haaltert - 3-maandelijks ledenblad

25ste jaargang 2005- nr 2

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Erevoorzitter
Veearts Robert Lievens
Voorzitter - Secretariaat
Willy De Loose
053/83.08.81

Bestuursleden:

Denderboutem:

Edgard Huylebroek
Hans Sonck

Haaltert:

Jan Paul De Graeve
Marc De Moyer
John Scheerlinck

Heldergem:

Roger De Troyer
William Minnaert

Kerksken:

Joris De Kegel

Terjoden

Bernadette De Luyck

Documentatiecentrum:

Warandegebouw Sint-Goriksplein 17,
9450 Haaltert.

Open :eerste zondag en tweede donderdag van
de maand van 10 tot 12 uur.

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Lidmaatschap: € 7,50
Steunend lid: € 12,00
Rek.nr. 439-5083061-63
Heemkundige Kring Groot-Haaltert

Email:

willydeloose@skynet.be

Website:

<http://www.heemkringhaaltert.be>

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar teksten.
Teksten mogen overgenomen worden mits bronvermelding.
HK Haaltert is lid van 'Heemkunde Oost-Vlaanderen'.

Redactioneel

EEN HOOGDAG VOOR HELDERGEM!

Zaterdag 3 september krijgt de kleinste Haaltertse deelgemeente zijn beeld. Uittredend burgemeester Valentine Tas, jarenlang onderwijskracht in de plaatselijke school schenkt het kunstwerk aan de bevolking van haar geboortedorp, als blijk van sympathie die zij en haar overleden echtgenoot steeds mochten ontvangen van de Heldergemnaren. De technische dienst van de gemeente zorgt voor de omkadering. Het is een werk van beeldhouwer Herman De Somer uit Erpe, geen onbekende in onze regio. Het kunstwerk stelt een seizoenarbeider of 'Fransman' voor en brengt hulde aan de vele honderden die onze arme gewesten ontvluchtten en labeurwerk verrichtten in Frankrijk voor een beter bestaan.

Aansluitend met deze bijzondere gebeurtenis organiseert de Heemkundige Kring, op zaterdag 3 en zondag 4 september een tentoonstelling rond het thema 'Emigratie en Seizoenarbeid'. Graag nodigen wij onze leden uit op deze manifestatie.

Fotomateriaal i.v.m dit onderwerp wordt nog steeds met dank aanvaard.

Wij zijn er zeker van dat het uitgebreid Feestcomité van Heldergem samen met de plaatselijke verenigingen er een spetterend volksfeest zullen van maken.

Als aanloop kan je in dit nummer reeds enkele bijdragen lezen over seizoenarbeid, met getuigenissen van enkele ex-seizoenarbeiders. Het geeft een vaag beeld wat onze dorpsgenoten en vele andere Vlamingen meegemaakt hebben bij hun jaarlijkse 'trek' om den brode.

In september ziet het tijdschrift er wat anders uit. Naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van de Heemkundige Kring bieden aan onze leden een fraai verjaardagsgeschenk aan. Het is een themanummer: 'Gesneuvelden WO I en II', een realisatie van ons bestuurslid Roger De Troyer. Hij verrichtte heel wat opzoekingswerk over de Haaltertse gesneuvelden in beide wereldoorlogen. Het resultaat is een mooi naslagwerk geworden met foto's, burgerlijke en militaire gegevens, oorlogsgedichten, brieven e.d. Het boek bezorgen wij (gratis) aan al onze leden. Gelieve het te beschouwen als derde nummer van ons tijdschrift.

Zien wij elkaar in Heldergem?

DE HAALTERTSE BEIJAARD: 50 JAAR

OORSPRONG

De parochiekerk St.Gorik werd gesticht in 1046 door het kapittel van de Sint-Maartenskerk te Aalst. Er is weinig bekend van het klokkenbestand vóór 1869. Er is sprake van een klok in 1621 (*"betaelt aen Arent Wauters in het ophangen van de clocke 3 pond 17 schellingen"*). In 1664 waren er twee klokken. We kunnen aannemen dat er in de oude kerk drie klokken waren, gegoten door James Bastien.

LUIDKLOKKEN

Door de brand van 9 februari 1869 werd de kerk totaal verwoest. Ook de luidklokken moesten er aan geloven. Pastoor Desiderius Van Gansbeke (°1827-1882) schreef in het Liber Memorialis van 1869: *"Het schoon geluid van drij klokken is vernield geworden. Van het inwendige der kerk heeft men niets kunnen redden dan den kruisweg, de kleederen, de communiebank en eenen biechtstoel, al het andere is de prooi der vlammen geworden. [...] De kerk was geassureerd in de Assurantiecompagnie generaal voor de somme van vijftig duizend franken /50.000/. Waarover maar prijzing zij betaald heeft zeven en dertig duizend honderd frank 37.100".(1)*

Tijdens de opbouw van de nieuwe kerk werd een rapport opgemaakt betreffende het plaatsen van nieuwe klokken in de toren. Op 2 mei 1875 werd een uitvoerige beschrijving van de klokkenstoel goedgekeurd door het bureel der kerkmeesters. De stadsweger van Leuven bepaalde de gewichten als volgt: de brokstukken van de grootste klok die 1.532 kg woog, brachten na zuivering 1.409 kg op, de brokstukken van de middenklok van 675kg, restte er 555 kg en de brokstukken van de kleinste klok van 520 kg leverde 358 kg op. Ze werden in 1876 door Severinus van Aerschodt (1819-1885) hergoten en wogen respectievelijk 1899 kg, 1194 kg en 834 kg. Ze waren toegewijd aan Onze Lieve Vrouw, de H. Laurentius en de H. Gaugericus. Met alle toebehoren kostten de nieuw gegoten klokken 9842,60 fr. of 243,99 euro. In die tijd betaalde men voor klokkenbrons 3,8 fr. per kg of € 0,095.

Verder lezen wij: *"Op 20 juni 1876 zijn de drij schoone klokken met veel luister gedoopt door den Zeer Eerwaarden Heer De Blicck deken van Aelst. De omhaling begon in 1875 door den Eerw. Heer Pastoor, alleenlijk onder de parochieanen, heeft opgebracht 12.400. Op 25 februari 1878 is ten volle betaeld geworden den Heer Van Aerschot Klokgieter te Leuven".(2)*

In 1905 barstte de kleine klok. Ze werd hergoten in 1906 door Felix Van Aerschodt (1870-1943), zoon van Severinus. Hiervan is de correspondentie bewaard gebleven. Uit deze brieven blijkt dat de kostprijs voor het hergieten van de klok, met toebehoren in totaal 1233.04 fr. of €30,8 bedroeg.

KLOKKENROOF

Op grond van de verordening nr. 92 van 19 december 1942, betreffende het aanmelden van metalen voorwerpen in België en Noord - Frankrijk, werden de drie luidklokken uit de toren gehaald in 1943. Op 8 november werd de laatste klok - de kleine klok - 860 kg. door de Duitsers weggevoerd. In de plaats werd een klein klokje - van elders ook ontvoerd, waarschijnlijk uit Erondegem- aangeboden, maar radicaal door pastoor Buckens geweigerd, niet tegenstaande de bedreiging van de commandatuur van Aalst. Liever geen klok dan een gestolene, oordeelde de pastoor!(3)

Op 26 november 1945 kwam er een schrijven van J. De Beer, voorzitter van de Commissie tot vrijmaking der klokken, met de vermelding dat de drie klokken officieel verloren waren gegaan en in Hamburg gesmolten.

NIEUWE LUIDKLOKKEN

Na de oorlog (8 mei) werd er van nieuwe klokken gesproken; het was immers zoo treurig op de parochie zonder klokken. De kerkfabriek bestelde dan een nieuwe klok van 260 kg voor 20.800 fr. bij de firma Michiels van Doornik. Dit voorstel echter viel niet in de smaak van de parochianen. De drie klokken moesten hersteld worden zoals ze vroeger waren! Maar van oorlogsschade was er toen geen sprake, en hoe zou men deze grote som bijeen krijgen. Op zondag 4 november deed de pastoor een bijzonder beroep op de liefdadigheid zijner parochianen. De inschrijving kende buitengewone bijval en bracht de som op van 280.000 fr. Daarop werden op 7 november drie klokken besteld, een van 860 kg, een van 1194 kg en de grootste klok van 1899 kg samen voor de som 295.336 fr.

De firma Michiels beloofde de levering van de klokken voor maart 1946.(4) In zijn schrijven van 24 oktober 1945 stelde Michiels Jr. dat het klokkengelui in Re groot stond, met tonen d1, e1 en fis1. De klokken van Van Aerschodt waren echter e1, fis1 en gis1.5 Hier heeft de klokkengieter derhalve een grote vergissing gemaakt! In de brief behorende bij het bestek van 7 november, werd volgende vraag gesteld: *"Kan Uw organist zich niet berinneren of de vroegere klokken wel de toonen: RE - MI en FA DIEZE gaven ????"*

Intussen waren de kerkmeesters druk in de weer om het nodige geld op te halen om de nieuwe luidklokken te kunnen bekostigen. Hoewel het opgehaalde bedrag van 280.764 fr. (€ 7019) nog onvoldoende was, besloot de kerkfabriek op 7 november 1945 de klokken te bestellen. In een schrijven van 26 november 1945, liet Michiels weten: *"...als wij genoeg kolen en bij tijd ontvangen, kunnen wij de drie klokken zoo rond den 10de Februari gieten."*

Op 10 augustus 1947 werden de nieuwe luidklokken gewijd. Eindelijk, na veel schrijven en talrijke bezoeken aan de klokkengieter – klokkenbestellingen waren in!- kwamen de klokken klaar in de zomer van 1947.

De wijding was natuurlijk een grootse plechtigheid onder enorme belangstelling. Heel de parochie had de klokken zien aankomen en wilde op die plechtigheid aanwezig zijn. De Hr. Buyle, aalmoezenier van het Aalsters ziekenhuis was er en men speelde muziek van toondichter Mores, koster orgelist van St. Martinuskerk van Aalst.(6)

In april 1948 waren er moeilijkheden met de toren van de kerk. Stenen kwamen los van de torenmuur bij het luiden van de klokken. Michiels wilde het probleem oplossen met tegengewichten aan de klokken te monteren, om *“bet vliegende gewicht van de klokken af te breken”*. Volgens Michiels was de toren te licht voor de klokken. Een ander voorstel van de klokkengieter was *“het luiden door middel van een motor, want dan kunnen wij de klokken beter in evenwicht brengen, en dan zeker absoluut geen gevaar voorkomen voor den toren's sterkte”*.

OORLOGSSCHADE

Een dossier voor herstel van oorlogsschade aan de klokken werd opgesteld en aan het Ministerie van Justitie overgemaakt op 12 mei 1950, en aan het Ministerie van Openbare Werken voor vereffening van de staatstoelage. Op 11 oktober 1950 werd de oorlogsschade uitgekeerd aan de Kerkfabriek, nl. 297.076 BEF (€ 7427). In 1951-52 werden grote herstellingen uitgevoerd aan het kerkgebouw.(7) In januari 1954 brak er een klepel van een luidklok. In 1954 werd ook de elektrificatie van de drie kerkklokken gemoderniseerd. Firma J. De Visscher van Gent zorgde voor de uitvoering. Deze gaf volkomen voldoening. Samen met een merkelijke verbetering van het kerklicht beliepen de kosten 151.650 fr. (€ 3791).(8) Aan het horloge werd nog niet geraakt, enkel de luidklokken werden voorzien van een elektromotor en aan de klokken werden klephamers aangebracht. Het gemeentebestuur gaf toestemming om een ondergrondse kabel naar de pastorie te plaatsen om van daaruit de klokken te laten luiden. Kostprijs voor het plaatsen van deze installatie: 3.422 fr. (€ 86).

Momenteel worden de luidklokken elektronisch gestuurd.

Teksten op de luidklokken

D1-klok, 1896 kg

Mijn naam is Maria

De sterveling die mij hoort

Telt mee den vluggen tyd

Tevreden of verstoord

Myn luiden jaagt elk voort

Naar eigen eeuwigheid'

E1-klok, 1250kg

'Om samen God te loven

Hier zongen wij weleer

Den vijand kwam ons rooven

En Haaltert bracht ons weer'

fis 1-klok, 850 kg

'Over leven en dood

Vaart mijn bronzen stem,

'k Juich in vreugd, in storm in nood,

Gloria en Requiem'

BEIAARD

Pastoor Buckens maakte nu werk van zijn levensdroom: zijn kerk voorzien van een beiaard. Hij schrijft: *“Ik heb altijd een voorliefde gehad voor de beiaard en toen ik onderpastoor was in Oudenaarde heb ik toch zo dikwijls opgezien naar de grote toren van de Ste. Walburga en zeer graag geluisterd naar het beiaardspel en ook al eens gedacht - een stoute droom - moest ik later eens pastoor worden met een kerken een grote toren ... daar zou ik willen voor sparen”*. Bij de herstelling van onze drie grote klokken beloofde M. Michiels - wij waren de eersten om de klokken te herstellen - drie kleine klokjes cadeau. En dat was het begin. Na twee offertes van Michiels in oktober 1951 en april 1954 waarin zes voorstellen werden gedaan, gaande van 14 tot 32 klokjes, trad Staf Nees op als expert om de realisatie van een beiaard tot een goed einde te brengen. Op 24 juli 1954 schreef Staf Nees, directeur aan de Beiaardschool te Mechelen, een brief aan de pastoor om samen met het kerkbestuur een kijkje te gaan nemen in de beiaardschool.

Hierna volgde het definitieve bestek van de beiaard op 17 september 1954 voor een beiaard van 41 klokken met een totaal gewicht van 1.222 kg, met klavier en verbindingselementen. Het bestek vermeldde een bedrag van 195.800 fr. of € 4.895. Bij de inwoners van de gemeente werd opnieuw geld ingezameld om het project te financieren. In totaal bracht de omhaling 92.275 fe. (€ 2.307). Op 14 november 1954 waren de vijf zwaarste klokken in vorm gebracht en in december waren de klokken van het laagste octaaf gegoten en gestemd. In januari 1955 waren de andere klokken eveneens gestemd. (*N.v.d.r.: het jaartal 1953 op sommige klokken wijst erop dat Michiels deze reeds in voorraad had.*). Een andere brief ging over de keuring van de beiaard. Er werden een aantal zaken niet goed bevonden. Michiels Jr. had evenwel nog maar weinig tijd om deze op te lossen vóór de inhuldiging. Bij de 'inspelings' had Staf Nees ook nog enkele opmerkingen i.v.m de constructie van het geheel. Op Paasmaandag 11 april werd de beiaard gewijd onder grote belangstelling van de plaatselijke bevolking. De inauguratie vond plaats op 15 mei 1955 met drie beiaardconcerten door Staf Nees. Deze had voor de gelegenheid een muziekstuk geschreven: het Preludium super Te Deum, opgedragen aan de Z.E.H. Fl. Buckens, Pastoor te Haaltert. Er waren ook tal van bekende beiaardiers aanwezig die de beiaard bespeelden tijdens de vrije bespeling, o.a. Jef Van Stappen (Mechelen), Jean Mangelinckx (Enghien), Gustaaf Drossens (Lokeren), Paul De Nil (Dendermonde), Paul Bourgois (Nieuwpoort), Eugene Uten uit Brugge en Robert De Mette (Aalst).(9) Een grootse beiaardbespeling volgde nog op zondag 21 juli 1957 door Staf Nees. Op 15 augustus 1961 werd een beiaardconcert gegeven door Jef Van Stappen en Staf Nees. In 1967 werden er herstellingen uitgevoerd door Robert de Mette, beiaardier van Aalst. Ook werd het mechanisch uurwerk buiten dienst gezet en vervangen door een elektrisch moederuurwerk.

In 1972 werd de beiaard opnieuw hersteld. Jan Joos, Frans Nerinckx, Roger D'Hont en Frans De Meyer herstelden de verbindingsdraden tussen trommel en hamers en tussen het stokkenklavier en de klepels. Op 7 oktober 1984 begonnen Dries Deleenheer en Hubert Verheijen aan grondige herstellingswerken. Alle verbindingsdraden werden vervangen door roestvrij staal en een grondig onderhoud aan klepels, klavier en trommel werd uitgevoerd.

Op zondag 12 mei 1985 speelde de beiaard weer zoals vroeger.

KLAVIER

Vermits de tand des tijd het oude klavier had aangevreten, besliste de inmiddels opgerichte Beiaardvereniging Sint-Gorik een nieuw klavier te bouwen. Deze klus werd geklaard door Roger D'Hont en Hubert Verheijen in 1996. Het klavier is ontworpen volgens de Europese standaard voor wat betreft het manueel (stokkenklavier). Het voetklavier echter kan volgens de Europese normen opgesteld worden, maar vermits de luidklokken ook ingeschakeld kunnen worden in het beiaardspel, is de pedaalopstelling dan niet volgens norm. Ook werd een beiaardkamer gebouwd met verwarming en videocamera. Op de zolder van de kerk bevindt zich nog het vorige klavier. Eveneens in 1996 werd er een oefenklavier aangeschaft bij A. Maene uit Meise. In 1999 vervaardigden Roger D'Hont en Hubert Verheijen een elektronisch oefenklavier, met hard- en software van de firma Clock-O-Matic. Het geluid dat het klavier produceert is afkomstig van de beiaard van Brugge.

In september 1999 stelde het Haalterts gemeentebestuur een lokaal ter beschikking om beiaardlessen te geven aan geïnteresseerden op het elektronisch klavier. De lessen worden gegeven door Paul Hoste.

De beiaard werd dit jaar vernieuwd door Clock-o-matic met o.a. nieuwe draadregelaars, verstelbare tuimelaars en gebruik van getwiste draad.

KERKBEIARDIERS

Frans de Meyer (°1930) was de eerste beiaardier van Haaltert, van 1955 tot 1975. Vermits hij aangesteld was door de kerkfabriek, kreeg hij geen vergoeding. Toen kwam er plots een einde aan zijn mandaat. Midden jaren zeventig was er namelijk voor het eerst sprake van een fusie van Haaltert met Denderleeuw, waartegen heel wat protest rees. Op een morgen hing er een zwarte vlag uit de kerktoren die uiting gaf aan het ongenoegen. De toenmalige deken verdacht de beiaardier ervan, iets met de zaak te maken te hebben, en van de ene dag op de andere was hij beiaardier af. Een officieel ontslag kreeg hij nooit. Pas in 1994 werd hij in ere hersteld door de huidige deken, en zetelt nu in de beiaardvereniging Sint-Gorik.

Nieuwe beiaardiers zijn in opleiding (Bart Eeckhout en Wilfried d'Hont).

SPEELTROMMEL

Op 11 februari 1955 vroeg de pastoor om een bestek op te maken voor een mechanische speeltrommel. In een schrijven van 7 maart staat het bestek voor de prijs van 50.000 fr. (€ 1250). Pas op 12 oktober 1960 werd er een speeltrommel en een nieuwe basklok in toon d2 (190 kg) voor de prijs van 100.000 fr. (€ 2.500) aangekocht. De speeltrommel was volledig afgewerkt op 7 oktober 1961. Hij heeft een diameter van 62 cm en een lengte van 78 cm. Er zijn 40 muziekmaten voorzien voor het uur, 18 voor het half uur en 8 voor de twee kwartieren. Er zijn 2280 gaatjes waar men 8 verschillende soorten pinnen kan in plaatsen, en één soort dubbele (1/8). Deze zijn nog steeds aanwezig. De mechanische speeltrommel speelde om het kwartier. De eerste melodieën werden op de trommel gezet door Staf Nees, die hiervoor 5.000 fr. (€ 125) ontving: Chez nous soyez Reine (uur), Ave Maria van Lourdes (kwartier), Beiaardlied van Peter Benoit (halfuur), O Sanctissima (kwartier).

In 1994 kwam er een computergestuurd speelwerk van 'Clock-o-matic' met 27 elektromagnetische hamers op de grootste klokjes, luidklokken niet inbegrepen. De kostprijs bedroeg 725.169 fr. (€ 18.130).

BEIARDVERENIGING

Op 7 april 1994 werd de beiaardvereniging Sint-Gorik gesticht met volgende doelstellingen: het mechanisch onderhoud van de beiaard verzekeren, de beiaard ten dienste stellen van allerlei culturele manifestaties, initiële opleiding geven aan geïnteresseerden in de beiaardkunst en het sensibiliseren van de bevolking.

Volgende initiatieven staan reeds op het palmares van de vereniging: de beiaard opnieuw speelbaar maken, het bouwen van twee klavieren, n.l. een torenklavier en een elektronisch klavier, het oprichten van een beiaardklas en het vervaardigen van een informatieve CD-ROM over de beiaard. Informatie over deze vereniging op de webstek: www.geocities.com/beiaardvereniging

VIJFTIGJARIG BESTAAN

Dit jaar, naar aanleiding van het vijftigjarig bestaan van de beiaard zal de trommel gerestaureerd worden.

Op zaterdag 9 juli wordt in het kader van de plaatselijke viering van het feest van de Vlaamse gemeenschap een speciaal beiaardevenement geprogrammeerd.

(Uit 'Haaltert Hedendaagse beiaardmuziek' in Beiaardmagazine, jg 10 nr. 3-september 2004)

Hubert Verbeijen

Voetnoten

- 1: Liber Memorialis (LM), kerkarchief Haaltert
- 2: idem1876
- 3: idem 1943
- 4: idem 1945
- 5: Kerkarchief: Overeenkomst d.d 27 juli 1785 tussen Kerkraad Haaltert en Severinus Van Aerschodt.
- 6: L M 1947
- 7: LM 1951-52
- 8: LM1954
- 9: CD-ROM: Geschiedenis van de beiaard St-Gorikkerk Haaltert
Info over de Beiaardvereniging en beiaard:
www.geocities.com/beiaardvereniging of tel.: 053/83 77 39
(secretariaat)

Beiaardcomité.

vooraan: Roger D'Hont, Willy Van Audenhove, E.H.Deken Luc Soens, Etienne Cherretté, Laurent Matthijs

achteraan: Wilfried D'Hont, Frans De Meyer, Herman Van Cauwenbergh, Hubert Verbeijen, Bart Eeckhoudt, Michel Vonck

ONDERHOUD VAN DE BEIARD

Het klavier

Hubert Verbeijen

Beiaardklokjes

Herman Van Cauwenbergh

Frans De Meyer met pastoor Buckens (1955)

Michel Vonck

'TE PELEMANS' - HAALERT 1880

Het gezin Jacobus Peerlinck (ex. Nieuwerkerken) en Berlindus Van den Steen (ex. Mere) huwden te Haaltert op 21 september 1803, nog volop tijdens de Franse bezetting. Ze vestigden zich op een boerderij in Eekent, waar 10 kinderen geboren werden.

Dominicus, ° 30-06-1804; Constantia, ° 25-10-1805; Judoca, ° 24-11-1807; Dominicus, ° 03-02-1810; Victoria, ° 26-07-1812; Amelia, ° 11-02-1815; Rosalia, ° 03-10-1817; Carolus Ludovicus, ° 01-02-1820; Franciscus, ° 03-02-1822 en Virginia, ° 22-02-1825.

Er rest ons nog een mooie foto van (helaas) slechts drie gezinsleden. Deze opname werd ten laatste in 1880 gemaakt. Dat is immers het overlijdensjaar van Constantia die in het midden staat (+ 11-04-1880). Voor haar zitten Dominicus, + 03-04-1895 en Amelia, overleden 28-01-1911. Het blijft de vraag: waarom een foto van slechts drie gezinsleden?

De familie woonde bij de splitsing van Pontweg en Hoogkouterbaan.

Van de hofstede blijft enkel een deel van het woonhuis bestaan met de zijgevel naar de straat en, zoals het bij oude

woningen meestal voorkomt, met de voorgevel naar het zuiden gericht.

Een andere zus, Rosalia, niet op de foto, dicteerde in 1910 haar testament aan notaris Joseph de Sadeleer waarin bepaald werd dat: *“den tocht of vruchtgebruik haar leven gedurende, vrij van borgstelling, op mijne nalatenschap aan mijne zuster Amelie Peerlinck, zonder bedrijf, met mij wonende te Haaltert, haar gevende en legaterende het genot op alle de roerende en onroerende goederen, geldspeciën en goedvinden, welke ik op den dag van mijn overlijden zal achterlaten, geene er uitgezonderd of voorbehouden en de blooten eigendom van alle mijne paarten gerechtigheden en gedeelten...om er in genot van te komen met den dag van het overlijden van de vruchtgebruikster:*

I- Aan Theofiel Redant, landbouwer te Haaltert, Eekent, zoon van mijn zuster Judoca Peerlinck:

- 1- *eene hofstede met de gebouwen en de grond en verder aankleven te Haaltert, Eekent, hofstede heden door mij bewoond (A 1253, 1251) 37a 10ca*
- 2- *de meubels, landbouwhalem en verders de onroerende goederen door bestemming zich bevindende ten gemelde hofstede*
- 3- *meersch te Haaltert, Eekent, nabij deze hofstede (A 1249, 1265a) 44a 50ca*
- 4- *land te Haaltert, Mespelrot (1), aan 't kapelleken, aangekocht jegens mevrouw Jooris-Eggemont, palende Redant (A 1449bis) 43a 50ca*
- 5- *land te Haaltert, Molenveld (A 1413) 13a 90ca*
- 6- *meersch te Haaltert (A 1316a) 25a 40ca*
- 7- *land te Meire, Grootkouter (C 926a, 927) 29a 70ca*
- 8- *land te Kerkxken, Boukentveld (A 575) 29a 60ca*
- 9- *weiland te Haaltert, Eekent (A 998) 9a 40ca*
- 10- *meersch te Haaltert, Vórsinck (C 388, 388bis) 38a 50ca*
- 11- *land te Haaltert, Langebaag (2) of Grootkouter (A 1051) 27a 60ca*

II-Aan Clemence Redant, dochter van mijn zuster Judoca Peerlinck, echtgenote van Pieter Jean Christiaans, handelaars te Teralphene:

- 1- *land te Haeltert beneden den topmolen, aan de Langen Grootkouter (A 822a) 24a 60ca*
- 2- *land te Haeltert, Korte Haege, Tuskensveld (3) (A 1145) 12a 10ca*
- 3- *land te Haeltert, Langen Grootkouter (4) (A 851a) palende aan J-B De Bie, kinderen Raes, Smedt en Jozef de Loose 19a 80 ca*
- 4- *meersch te Haeltert in de Haeltersche meerschen (5), nabij Heldergem (C 1056b) 10a 10ca*

III-Aan Anastasia Peerlinck, weduwe van Frans Redant, landbouwster te Haeltert, Eeckent, dochter van mijn zuster Judoca Peerlinck:

- 1- *land te Haeltert aan den Eede, aan 't Molenbaantje, Grootkouter (A 856) 10a 40ca*
- 2- *land te Haeltert, Wijpenstal, palende aen den meersch van weduwe Callebaut (A 883a) 19a 30ca*
- 3- *land aen den topmolen Meire (C 875) 14a 90ca*

IV-Aan Benoit Redant, zoon van mijn zuster Judoca Peerlinck, landbouwer te Meire:

- 1- *land te Haeltert, Wijpenstal (A 739) 38a 30ca*
- 2- *meersch te Haeltert, Geetegem (C 208) 6a 10ca*
- 3- *land te Haeltert, Vorsinck of Brantegemveld (C 350, 350bis) 15a 70ca*
- 4- *land te Haeltert, Wijpenstal (A 736) 28a 30ca*

Ik wel verder dat het overige mijner nalatenschap bij deze niet gelegateerd(6) verdeeld worde ingevolge de wet."

Deze betrekkelijk welstellende familie-wie liet in die tijd een onvolledige familiefoto maken?- leefde met vier volwassen personen van de opbrengst van niet eens 5 ha.

De gemiddelde grootte van de percelen was zo'n 20 aren. Dat illustreert de verregaande versnippering die er toen was. Daarnaast valt ook de verspreiding op, hoewel de eigendom vooral in het noorden en het westen van de gemeente lag.

Karel Theophiel Redant erfde de hofstede en ruim de helft van alle onroerende goederen. Hij betaalde in 1911 meer dan 1360 fr aan erfenisrechten. Hij kocht een boerderij in Ekent die in oude akten 'Stede ten Driessche' of 'Bossaertstede' genoemd wordt. Toch was de hoeve rond 1950 beter gekend als 'te Pelemans'. Mogelijk is het dezelfde hofstede die Peeter Peleman pachtte van Jonker Ferdinand Emanuel van Roroula Daseelvalle.

Karel Theophiel Redant huwde Marie Theresia Van Wijnendaele in 1868 en kregen zeven kinderen: Arthur Frans x Maria Eveline Redant (s Gravenkerselaar – Zjangens); Frans Odilon (°1870, + 1871); Odillon; Benedictus Evaristus; Dominicus Jozef Romanus (meester Romain) x Maria Irma Coppens, xx Maria Celina Scheerlinck; Jozef Frans; Maria Odila x Frans Jozef Roelandt (Nelens Zjef).

Ook van dit gezin bleven enkele kinderen ongehuwd en bij testament van de langstlevende erfde Martha Roelandt de hofstede

Omer Van Cromphaut

- 1- Mespelrot gelegen tussen Achterstraat en St. Antoniuswegeltje
- 2- Langehaag in 's Gravenkerselaar
- 3- Tuskensveld of Tiskensveld gelegen tussen Wijpenstal en Achterstraat
- 4- Lange Grootkouter tussen Bosstraat en Wijpenstal
- 5- Haalterse meersen gelegen op het grensgebied met Heldergem
- 6- Legateren: schenken onder vorm van testamentaire schikking

DOCUMENTATIECENTRUM

Nieuwe openingsuren:

1ste en 3de zondag van de maand van 10 tot 12u
2de donderdag van 10 tot 12u

Wij danken:

Fam. F. Baeten-Fonck, Haaltert : bidprentjes (verz. Maria Goossens)
Frans De Loose, Aalst: bidprentjes, rouwbrieven
Marcel Van den Steen, Haaltert: bidprentjes, rouwbrieven
Willy De Loose, Haaltert: Toerisme in O-Vlaanderen, jaargangen 1971-1985
Fam. De Winter (Dhtm) -De Pelsemaeker, (Ha): bidprentjes
Heemkundige Kring Erpe-Mere: bidprentjes
William De Geyter, Erpe-Mere: bidprentjes
Jozef Lauwereys, Eremb.: 'Beiaardblad' (soldatenblad) Haaltert
Etienne De Backer, Welle: Ekent anno 1948
Henry Welleman, Haaltert: boeken
Ghilena Lercangée, Denderhoutem: bidprentjes

HELDERGEM, HET 'FRANSMANSDORP'

*Naar aanleiding van de onthulling van het beeld
(de Seizoenarbeider) te Heldergerm
verzamelde Roger De Troyer enkele impressies van
ex-seizoenarbeiders. Een boeiend verhaal.*

*Seizoenarbeiders van Heldergerm in Frankrijk c.a 1910
Zittend: 1-Armand Verbeke, 2-onb., 3-Charel Verbeke
Staande: 1- onb., 2- onb., 3-Louis Van den Dooren, 4-Philemon De
Leeuw, 5- onb., 6- Emile Verbeke, 7- Benoit Verbeke, 8- Pië van
Ninove, 9- Theofiel De Cooman
(verzameling: Roger De Troyer)*

De reden waarom zo veel Heldergermnaren voor een lange periode huis en haard verlieten hoeven wij niet ver te zoeken. Op het einde van de 19de eeuw was Heldergerm een arm dorp, waar de meeste inwoners weinig of geen eigendom bezaten. Het lapje grond dat zij bezaten volstond meestal niet om hun talrijke kroost te voeden, zodat een alternatief zich opdrong. Het gevolg was dat sommigen bijna hun hele leven in Frankrijk bleven werken.

Vanaf het begin van de 20ste eeuw ging Gustaaf Andries gedurende ruim 30 jaar 'de campagne doen'. Samen met 'meester Albert Pevernagie', toenmalig schoolhoofd te Heldergerm, Victor De Court en Ivo Braeckman schreef hij ook de meeste brieven voor zijn Heldergermse makers, omdat hij eveneens behoorlijk kon schrijven. Later vervulde Cyriel Lievens deze rol. Ook traden zij op als bemiddelaars tussen boer en arbeider, omdat zij enkele begrippen kenden in de Franse taal.

Frederic Raes, burgemeester van 1932 tot 1940, hielp bij het invullen van de nodige formulieren voor het bekomen van hun welverdiend pensioen. Bij overlijden van de boer-werkgever, volstond de verklaring van een paar mede-seizoenarbeiders, om de vereiste arbeidsperiode te bepalen.

In 1899 telde ons dorp 200 seizoenarbeiders of 15,8 % van de totale bevolking; in 1901 waren er nog slechts 140 arbeiders of 10,8 % (1).

Het tijdstip waarop men vertrok was een heuse volksverhuizing: kinderen vergezelden de bende en voor wat kleingeld voerden zij de goed gevulde 'basasj' mee in een kruiwagen. Er werd verzameld in een herberg aan het station te Burst. Sommigen leenden ter plaatse nog geld om de reis te bekostigen. Van Burst ging het richting Tourcoing, waar in het 'Bureau d'Immigration' de nodige documenten bezorgd werden.

Het tijdstip van vertrek was afhankelijk van de aard van de campagne. Een eerste ploeg vertrok rond Pinksteren. Hun taak was het 'uitdunnen' van de bieten. Tussen het uitdunnen en het rooien verrichte men wat daguurwerk op de hoeve. Later volgde de graanoogst tussen 15 juli en 15 augustus. Nadien werden de bieten gerooid en als afsluiter volgde het werk in de distilleerderij of in de suikerfabriek.

Deze periode duurde soms van september tot februari. Het loon voor 'landwerk' werd niet vergoed per uur, maar per stuk of per hectare.

Deze methode van seizoenarbeid duurde tot na WO II, maar werd fel beperkt toen de Waalse minister Delattre de seizoenarbeid als een vast inkomen beschouwde. Dit stuitte in Vlaanderen op heel wat protest. Het Daensistische dagblad 'Signaal' bloklettert in zijn editie van 16 februari 1936:

*Monsteroptocht te Heldergem'.
Onze seizoenarbeiders stellen hun levenseisch.
De Fransmansch marcheerden achter de zwarte noodvlag in de Fransmanschburcht Heldergem. De optocht was een macht! Achter de kinderbende stapten de muziekkorpsen van Aalst en van Denderboutem door een woud van spandoeken en leuzen, gedragen door een geestdriftige massa uit heel het arrondissement en de Scheldestreek. De afschaffing van de nieuwe wet werd geeischt'(2).*

Elk jaar in de lente gingen alle Fransmannen van Heldergem met hun alaam naar de smidse van Hector Baeten ('Smesj Toor') en later bij zijn zoon Petrus ('Peken Smet'), alomgekende vaardige vakmannen die zorgden voor vlijmscherpe gereedschappen, die uiteraard het zware werk wat lichter maakten.

Bij mijn bezoek aan enkele ex-seizoenarbeiders, stelde ik vast dat zij nog met enthousiasme vertellen over deze periode. Zelfs 50 jaar na de feiten zijn de herinneringen nog steeds levendig en zeer precies. Hun verblijfplaatsen, merkwaardige gebeurtenissen en namen van de boeren liggen nog vers in hun geheugen. Het was alsof ze alles opnieuw beleefden, geen enkele toonde een zweem van spijt om het zware labeurwerk dat verricht werd. Bij een kop koffie en 'nen druppel' (op zijn Frans) leefde ik met hen mee en luisterde naar hun verhalen.

Waarschijnlijk zullen deze 'bonkige kerels van destijds' met ontroering terug denken aan deze periode uit hun leven bij de onthulling van het kunstwerk 'De seizoenarbeider', ons geschonken door oud-burgemeester Valentine Boeykens-Tas.

Het is voor ons Heldergemnaren een erbetoon aan deze noeste werkers, die vrouw en kroost verlieten om zware arbeid te verrichten in de immens grote bietenvelden, ergens in het (toen nog) verre Frankrijk, en dit voor een betere levensstandaard.

DE BIETENCAMPAGNES VAN NESTOR DE TROYER

Slechts zeventien geworden, vertrok hij in 1948 voor de eerste maal samen met vader naar Frankrijk. Boer Marc Benoit uit Gauxflambois (Seine et Marne) bezorgde het contract en het treinbiljet naar het R.V.A te Aalst, waar zij opgehaald werden door de kandidaat seizoenarbeiders.

De dag van vertrek, in de voormiddag voerde Nestor zijn twee 'bazasjen' naar de herberg van Madeleine Van der Sijpe aan het station te Burst. De dubbele schoudertas zat volgepropt met o.a.: zes onderbroeken, zes onderhemdjes, 3 hem-

den, twee broeken voor 's zondags, de toegelaten 1 kg tabak (sommige waagden het op eigen risico 3 à 4 kg mee te nemen), 1 kg droge saucissen, een stuk spek, twee 'braakjes', één met korte steel voor de eerste kap en één met lange steel voor de tweede kap.

We laten Nestor zelf aan het woord: *'De trein vertrok om 13u richting Menen waar wij overstapten op een oude tram die ons naar Tourcoing bracht. Daar werden alle formulieren gecontroleerd en verstrekte men ons de nodige inlichtingen (in het Nederlands!). Onze boer-werkgever werd verwittigd van de komst. In Tourcoing moesten wij ruim 4 uur wachten op de verbinding met Parijs. Om de tijd te doden bezochten wij het café 'Bij Maurice', een West-Vlaming. Op het venster stond in grote letters: 'Hier spreekt men Vlaams'. Ik dronk een glas rode wijn en mijn vader gaf de voorkeur aan een Pernod.*

Omstreeks 16u30 arriveerden wij in Paris Nord. Weer wachtten op een verbinding naar Nangis tot 21u. In afwachting dronken wij enkele glazen wijn in café Zottegem en in café Bruxelles waar men ons ook in het Nederlands te woord stond.

Bij onze aankomst in Nangis wachtte boer Marc op ons met zijn oude Citroën. Vader, die door jarenlange seizoenarbeid reeds een aardig woordje Frans sprak, praatte met hem over het verloop van de reis.

Op de hoeve stond het eten klaar. De hoofdmaaltijd werd altijd opgediend in de keuken, samen met de knechten. De eerste dagen viel de Franse keuken niet in de smaak: veel bonen, soms vier maal in de week met stoofvlees of kip.

De slaapgelegenheid was boven de paardenstal. Er lagen met stro gevulde matrassen en de ratten sliepen in de buurt.

Een werkdag begon bij het ochtendgloren en duurde tot de schemering inviel. Het waren 'dubbele' harde werkdagen en keerden telkens doodmoe terug naar de hoeve. Om de dorst te lessen dronken wij zeer lichte wijn of cider. Bij een fikse regenbui zochten wij dekking in een 'cabane', een wagen op wielen met dak en met één opening langs één zijde, met als voordeel dat hij kon verplaatst worden. Bij lichte regenval werd er doorgewerkt. De werkweek duurde tot de zondagmiddag. Na het middagmaal volgde een rustpauze en nadien brachten wij een bezoek aan vader en zoon Gustaaf en Philemon Scheerlinck die in het naburige dorp verbleven. Bij onze terugkeer bezochten wij de plaatselijke bistro en dronken er enkele glazen wijn (soms eentje te veel!), doch de volgende morgen moesten wij opnieuw aan de slag. Ik herinner mij dat wij ook een bezoek brachten aan Ruffin Beerens, Hector Lievens en Frederic Raes in Volton, zo'n 25 km verder.

Onze werkkledij bestond uit een blauwe broek en vest. Voor het kappen werden meestal versleten pantoffels in rubber gedragen, voor het rooien oude schoenen en beenstukken (getten) die later vervangen werden door rubberen laarzen. Enkele uitzonderingen werkten blootvoets. Voor het kappen werd lichte- en voor het rooien zwaardere kledij gedragen.

Na 7 à 8 weken van hard werken waren de 16 ha gekapt. Een harde klus was geklaard en nu huiswaarts. Ik keerde nog éénmaal samen met mijn vader terug voor de bietenoogst. Later werkte ik samen met Jozef De Mulder uit Kerksken en Gustaaf Van Nieuwenhove uit Aspelare en nadien nog twee jaar in een suikerfabriek in Berberie'.

DE CAMPAGNES VAN ROBERT VAN SNICK

In 1952, op 18-jarige leeftijd, vertrok hij voor de eerste maal naar de bietencampagne in Frankrijk, samen met zijn vader Kamiel (die 35 maal ging!) zijn oom Edmond Vonck en Maurice D'Hoker. Robert keerde 12 maal terug voor de bietenoogst. Gedurende deze periode werkte hij bij verschillende boeren, o.a. bij: Pertegal, afkomstig uit Zulte-Waregem, een bedrijf van 250 ha; bij Delorm in See-sois, 100 ha, bij Dahou in Nangis, 400 ha en bij een Poolse boer en inwijkeling in Susec. Al deze hoeven waren gesitueerd in de omgeving van Nangis, waar veel Heldergermaren werkten.

Robert vertelde: *'Wij werden met de auto naar het station te Burst gevoerd. De reis verliep via Menen, Tourcoing en Parijs, waar wij om de wachttijd wat plezanter te maken, een glas wijn gingen drinken bij een Parisien, die na zoveel jaren een vriend was geworden van Kamiel Van Snick. In Nangis belden wij naar de boer die ons kwam halen.'*

Alle dagen werkten wij van 's morgens vroeg tot laat in de avond. De week eindigde zoals op vele plaatsen de zondagmiddag. Na het middagmaal was een rustperiode welkom tot 18u. Op de hoeve werd er gezamenlijk gegeten, boer en boerin en werkvolk samen aan één grote tafel. Het eten beviel mij.

Op een nacht, het was volle maan, schoot mijn vader plots wakker. Er viel een streepje licht door het raampje in zijn ogen en hij dacht dat het de eerste zonnestralen waren. Hij rechte zich op en riep: vlug opstaan mannen, 't is tijd, wij hebben ons overslapen! Een wekker was er niet en van het zakhorloge kon hij het uur niet lezen. Wij vertrokken naar het veld. Een eind verder sloeg het één uur op de kerktoren. Wij keken naar elkaar...wat gedaan? Wij beslisten om verder te gaan en werkten bij heldere maan.'

Een volgende anekdote wou Robert ook nog kwijt: *'Een West-Vlaamse priester kwam jaarlijks op bezoek om een praatje te slaan. Iedereen kreeg een pakje sigaretten (zwarte Michel). Hij kwam ons in feite uitnodigen om de mis bij te wonen. Soms reed er ook een Franse priester voorbij op een koersfiets met de rugzak over de schouder. Al lachend werd er gezegd: hij rijdt met een 'Henriken' op zijn schouder, waarschijnlijk werd er bedoeld de woorden INRI bovenaan het kruis.'*

Bij erge regenbuien schuilden wij onder zeilen. Bij langduurende regen namen wij contact met vrienden die werkten dieper naar het zuiden, was het daar droog dan gingen wij bij hen werken en zij kwamen later bij ons.

Bij het kappen van de bieten deden wij altijd 3 lengtes (toeren) van 100 meter, zonder rustperiode, in 40 minuten. Het

kappen en rooien duurde ongeveer even lang, 7 à 8 weken voor 8 à 9 ha per persoon.

Bij warm weder droegen wij zomerpantoffels, broek en hemd. Bij het rooien in het najaar trokken wij een waterdichte broek aan en rubberen laarzen.'

In de buurt van Robert werkten nog twee dorpsgenoten: Albert Schoupe en Hector Van de Wiele.

De uitbetaling verliep niet altijd even rimpelloos. Kamiel wachtte tevergeefs op de 'rode cheque', zijn loon dat uitbetaald werd via het postkantoor te Aaigem. Ten einde raad klopte hij aan bij senator Louis D'Haeseleer van Aalst. Deze onderzocht de zaak en kwam tot de vaststelling dat een seizoenarbeider uit West-Vlaanderen het bedrag had geïnd. Na de nodige administratieve rechtzetting kwam alles terecht waar het hoorde.

CAMPAGNES VAN PETRUS SOUFFRIAU

Petrus vertrok voor de eerste maal in 1941 op 20-jarige leeftijd naar de bietencampagne. Hij ging acht maal kappen en rooien en werkte bij verschillende boeren. Samen met zijn schoonvader Ernest De Troyer (goed voor 36 campagnes), Cyriel Van de Wiele (Slasj), Clement Verbeken en Hector Lievens (de Zjujezen zijnen Toor) stapten zij te voet met de 'bazasj' over de schouder naar het station van Burst. Hun bestemming was eveneens Nangis.

Petrus werkte in het bedrijf Pivert in Jully-le-Chatel, een bedrijf van 700 ha met 35 paarden en 7 à 800 schapen. Petrus aan het woord: *'Soms was er een gespan met 7 à 8 paarden die een 'tombereau' (stortkar) voortrokken. De 'commis' (boerenknecht en chef) organiseerde samen met de boer alles wat er op de hoeve gebeurde. Wij kregen alle*

*Heldergermense seizoenarbeiders in Frankrijk, 1930
Zittend: Cyrus Verbeken, Petrus Gosseye en Alfons Verbeken
Staande: Albert Verbeken, Cyriel De Pelsemaeker, Henry Verbeken
(Gust de klokkenluider), een Fransman en Ernest Verbeken
(Verzameling: Magdalena De Pelsemaeker)*

dagen schapenvlees, Camenbert en Brie-kazen à volenté en aten met de boer en boerin aan dezelfde tafel. De slaapstede met bedden was boven de koeienstal. Wij kaptten en rooïden 7 à 8 ha per man en duurde 7 à 8 weken. De duur van

De feestvierders op 14 juli: 1ste rij vlnr: Mr. Dubois, Remy D'Hoker (met witte armband, ploegleider), Urbain Verbeke, Marcel Volckaert, Maurice Van Liedekerke, Alfons Volckaert, Louis Volckaert, René Volckaert, Remy Van der Hoeven,

Xaveer Volckaert, Zacharie Brusselman, Prosper Volckaert, Alfons D'Hoker, Florent Volckaert, Henry Van Liedekerke, Victor Van Liedekerke, Alfons Volckaert.

2de rij: Gilbert Capelleman, Gilbert Van Dooren, Jan De Leeuw, Philemon De Leeuw, Louis Van den Dooren, Theofiel Gosseye, Theofiel Goossens, Prosper Schandevijl, Petrus De Vuyst, Petrus D'Hoker, Hector Van de Wiele, Alfons Temmerman, Alfons Beerens, zoon van Mr Dubois en drie Franse werknemers.

(verzameling: Roger De Troyer)

het kappen varieerde, aangezien de afstand tussen de rijen verschilde van streek tot streek (43 à 50 cm of 70 cm).

Samen met Ernest De Troyer werkte ik éénmaal bij Neckenbeimer in Saint-Philibert een 300 km van Parijs en 10 km van Dyon. Andere werkgevers waren Henry Thomas in Sans-Villers en Mr. Terbie in Fontain-Pepin.

Mijn vader en ik waren christelijke mensen en gingen elke zondag naar de mis. Ook Henry Verbeke was een gelovig man, hij luidde iedere zondag de klokken tijdens zijn campagne.

De klokkenluider in Heldergem was Gustaaf Beerens. Wanneer Henry aan het luiden was zei men lachend: hoor, Gust is aan het luiden. Bij zijn terugkeer in Heldergem werd Henry nog steeds Gust genoemd!(3)

Op 'le quatorze Juillet', de Franse nationale feestdag werd er niet gewerkt maar duchtig gefeest. De seizoenarbeiders van Heldergem en omgeving verzamelden in hun stamcafé 'Chez Dubois' in Nangis. Er werd gevierd, een stevig glas gedronken terwijl de gebroeders Volckaert uit Kerksken lustige deuntjes uit hun accordeon toverden'.

Volgens Nestor bracht de Franse cafébaas éénmaal een bezoek aan Heldergem.

Wanneer iemand het waagde zonder contract te vertrekken kon hij altijd bij Dubois terecht. Deze pientere en behulpzame cafébaas had relaties met alle boeren uit de omgeving en wist steeds waar arbeidskrachten nodig waren.

HET VERHAAL VAN MAURICE VIJVERMAN

Maurice werd geboren op 16 september 1926 in het Franse Vau-Villers, een dorpje vlak bij Nangis, met een 40-tal inwoners. Zijn ouders Alexis en Madeleine Gossye verbleven op dat ogenblik in Frankrijk en bleven er zeven jaar, tot ze een mooi kapitaalje bij elkaar gespaard hadden. Madeleine werkte mee op het land en kon zeer goed haar mannetje staan.

In 1941, pas 14 jaar maakte Maurice kennis met het harde leven van de seizoenarbeiders. Hij zou 18 maal de campagne doen. Hij werkte samen met zijn vader Alexis (35 jaar campagne), zijn broer Emiel, Edmond Vonck, Henry Van Liedekerke, Maurice D'Hoker, Henry Bisback. Het was 7 ha kappen en rooien per persoon wat een 7-tal weken in beslag nam.

Wij werkten altijd in de omgeving van Nangis, 80 km boven Parijs bij verschillende boeren, o.a. in Cleaufontaine op een hoeve van 400 ha met 80 ha tarwe en 40 ha klaveren.

Wij vertrokken voor den noen met onze bazasjen in een kruiwagen geladen naar Burst. 's Avonds in Parijs aangeko-

men overnachtten wij in een goedkoop hotelletje, hotel Amiens of hotel Champagne waar de walluizen en bloedzuigers van één centimeter groot over het bed kropen. 's Morgens vertrokken wij vol met rode puisten.

In de voormiddag kwamen wij aan in Nangis en na een telefoontje naar de boer werden wij afgebaald met zijn Citroën Taxion 15 Pk.

Na het kappen van de bieten in 1944 keerde Maurice terug naar huis. Aan de Franse grens in Faillie stopte de trein en de Duitse feldgendarmen dwongen iedereen de trein te verlaten voor controle. Alle jonge mannen werden verzameld in het station. Van het tumult tijdens de controle op het perron opende de stationschef de achterdeur van de wachtzaal en konden enkele pientere mannen omheen de controleurs opnieuw de trein op.

Maurice waagde zich tijdens de oorlogsperiode niet meer naar Frankrijk, maar was toch blij dat hij de vorige jaren in Frankrijk vertoefde, er was voldoende en degelijk voedsel, terwijl het hier niet zo denderend was.

In 1948 ben ik éénmaal zes maanden weg geweest voor het kappen, nadien de oogst en het rooien' vertelt hij verder, 'Ik werkte eerst bij een Belgische boer in Frankrijk, waar het eten zeer slecht was. Na enkele dagen was ik het kots ben en in een 'Franse coleire' smakte ik de teljoor tegen de muur. De stukken vlogen in het rond en kwaad maakte ik aanstalten om te vertrekken. De boer kon mij overbalen te blijven en van dan af verbeterden de maaltijden en er stond altijd een fles jenever in de kamer'.

De laatste campagne dateerde van 1959 en het loon bedroeg 22.000 Bfr. voor het kappen en evenveel voor het rooien.

Zijn werkgever bracht een bezoek aan de familie Vijverman te Heldergerm, en was toch wel enigszins verrast bij het zien van de comfortabele levensomstandigheden van onze mensen.

HET VERHAAL VAN FELIX ANDRIES

Felix werkte ruim 33 jaar in Frankrijk, waarvan 23 jaar als ploegbaas in dezelfde distillerie (suikerfabriek) bij de familie Roelandt te Berberie, bij Senlis (departement Oise).

Een contactpunt ter plaatse was 'Café de la Gare', eigendom van de distillerie maar gerund door de familie Mouton. Van hieruit gebeurde de plaatsing van de verschillende werkrachten.

'Het werk in de suikerfabriek was minder zwaar dan op het land. Wanneer je, je werk naar behoren deed, keek men niet zo nauw en zelfs als ontbrak je soms enkele uren, er werd doorbetaald. Wij werkten zeven dagen op zeven, van 6 tot 18u, dus 12 u. per dag. Om de veertien dagen kregen wij 18u vrij. Het logement was uiterst primitief. Wij verbleven in stevig gebouwde houten barakken naast de fabriek. Naast de arbeiders verbleven er ook clochards die onregelmatig werkten. Eens hun loon uitbetaald verdwenen zij met de noorderzon. Bij het begin van de campagne kregen wij een bun-

Alexis Vijverman en Madeleine Gosseye achteraan op de tomberaan (verzameling: Maurice Vijverman)

Maurice Vijverman in het bietenveld (verzameling: Maurice Vijverman)

del stro om de matrassen op te vullen. Van regelmatig onderhoud van 'onze slaapvertrekken' was er weinig sprake.'

De Heldergermse ploeg bestond hoofdzakelijk uit mannen, alléén de echtgenote van Felix, Hermine De Cock en haar zus Clementine gingen een paar maal mee om te koken. Nadien werden zij vervangen door Prosper en Gustaaf Hespeels. Wie in de fabriek werkte moest zelf in de kost voorzien. Tijdens de oorlog leverden de boeren vlees en groenten zodat er nooit een tekort was. Drank was geen probleem, vooral in de distillerie. Wij kregen jenever, was dit onvoldoende, veranderden af en toe wel een paar flessen van eigenaar. Wij maakten ook zelf onze drank: een emmer water met een zestal liter water, er werd suiker en chocolade toegevoegd en natuurlijk pure alcohol (96°), zo'n vier tot vijf liter. Iedereen bediende zich met een kroes uit de emmer.

Het amusement was eerder beperkt: een druppel drinken of op zondag naar de plaatselijke cinema.

Een campagne in de fabriek van een 3-tal maanden bracht ongeveer 1200 B.fr op, en dat maakte heel veel goed.

DE CAMPAGNE VAN JORIS VERBEKEN

Joris deed 3 campagnes en vertrok voor de 1ste maal in 1937 op 17-jarige leeftijd.

Samen met Felicien Van Liedekerke, Ernest De Troyer, Cyriel De Pelsemaeker en Alfons Matthijs werkte hij bij vier boeren, o.m bij Louis Van Jeu in Fossie sur Vanne (departement Yonne). Deze boer was eveneens burgemeester van Fossie.

Bij Verhegghe, een boer afkomstig uit West-Vlaanderen. We laten Joris zelf aan het woord: *'Na het kappen bleven de kameraden in Frankrijk om er de oogst te doen. Hun loon werd in een linnen washandje gestopt en vastgemaakt met spelden aan het onderlijfje op mijn borst. Om gauwdieven geen kans te geven gaven ze mij de raad om met niemand contact te nemen en rechtstreeks naar huis te keren om het loon aan hun echtgenoten te bezorgen. Je begrijpt dat ze met spanning mijn komst tegemoetzagen.'*

Gedurende de oorlog werkte Joris in de brouwerij De Geest en Zeeberg in Aalst.

Eens de oorlog voorbij lonkte opnieuw Frankrijk en hij werkte er samen met Marcel De Cock, Frans Verbeke, Jozef Mallefroid, Gilbert en Roger Capelleman bij Mr Nistre in Mont-Cornes. De campagne duurde van eind september tot nieuwjaar.

Ik werkte acht jaar als 'chef de lavoir' (ploegbaas in de bietenwasserij) in een tweeploegenstelsel van 7u tot 19u, twee weken aan één stuk, om de 14 dagen eens 18u, waarna wij één dag vrij hadden. Als ik de nacht werkte, ging ik soms nog in de namiddag suiker lossen, kwestie wat bij te verdienen.

De slaapkamers lagen langs de drukke weg naar Reims. Ondanks de vermoeidheid werd onze rust dikwijls verstoord door het helse verkeer.

Het eten was goed, de werkgever zorgde voor het hoofdgerecht en de koffie, het brood en bijjal moesten wij zelf aankopen.

Zoete drank maakten wij zelf: zuivere alcohol 96° vermengd met de helft water en suiker toevoegen. Na onze campagne, ontvingen wij nog een 15 à 20 kg suiker mee naar huis, als dank.

De gebroeders Van Liedekerke, Theodoor, Victor en Maurice waren kloeke mannen gekend om hun doorzettingsvermogen. Volgens een zegsman is het eens gebeurd dat Theodoor blootsvoets in de sneeuw de bieten rooide.

Na WO II zochten de boeren naar goedkope arbeidskrachten in Frankrijk zelf (vooral uit Bretagne) en verminderde het aantal Vlaamse seizoenarbeiders stelselmatig. Einde vijftiger jaren was het definitief gedaan en schakelde men over op pendelarbeid, vooral naar Brussel, een verschijnsel dat tot op heden voor een belangrijk deel van de werkgelegenheid in Heldergerm zorgt.

Het was niet verwonderlijk dat bij afwezigheid van zoveel echtgenoten en zonen, de thuis blijvende moeders in gedachten en gebeden hun geliefden alle goed toewensten.

In bepaalde erediensten zong met het 'Franschmanslied' (op de wijze van 'Te Lourdes op de bergen')

'Franschmanslied tot O.L.Vrouw (4)

Maria wij knielen
Voor U in het stof
Uit honderden borsten
Weergalmt Uw lof
Ave, Ave, Ave Maria
Ave, Ave, Ave Maria

Wij moeten gaan zwoegen
Zoover van ons land
Leid ons op de reize
Aan Uw moederhand
Ave,...

Al zijn wij zoo verre
Van huiskring en haard
Toch blijft 't Vlaamsch geloof
In 't herte bewaard
Ave,...

Als wij ginder werken
Steeds vrolijk gezind
Waak Gij, o Maria
Op vrouw en kind
Ave,...

Maria, wilt Gij bidden
Voor ons bij den Heer

Dan komen wij blijde
Naar Vlaanderen weer
Ave,...

Een ander lied als hulde aan de 'Vlaamse bonkige kerels':

Franschmanslied (5)

Kent gij dat volk dat ieder jaar
In vroegen lentetijd
Uit Vlaanderland in dichte schaar
Naar Frankrijk henen rijdt
Dat volk den arbeid steeds genegen
Steeds opgeruimd en blij
Dat volk eens Vlaanderens roem en zegen
Dat wakker volk zijn wij
Dat wakker volk (bis)
Dat wakker, wakker volk zijn wij.

Ziet gij dat volk met heldenmoed
Op 't Fransche korenveld
Daar zwoegt in heeten zonnegloed
De Vlaming als een held
Om vrouw en kinderen te spijsen
In 't dure jaargetij
Die hoop doet zijne krachten rijzen
Dat dappere volk zijn wij.

Kent gij dat volk met Vlaamsche bloed
Van d'ouden Vlaamschen aard
Dat midden in het Fransche gebroed
Zijne zeden heeft bewaard
Wij blijven zonen van ons Vlaanderen
Van Fransche zeden vrij
Geen vreemde bluf zal ons veranderen
Dat trouwe volk zijn wij

Ziet gij dat volk in vreemde gouw
Zoo neerstig voor zijn brood
Aan God en Vaderland getrouw
Getrouw tot aan de dood
O Vlaanderen als wij u verlaten
Ons herte blijft u bij
En mochte het Fransche geld ons baten
Toch Vlaamsche volk zijn wij.

- 1 - D'Haeseleer P, Sociaal-Economische schets in 'Bijdrage tot de Geschiedenis van Heldergerm'
- 2 - De Loose W., idem, Politieke Geschiedenis, pag. 170
- 3 - Minnaert W: 'Bijnamen van Heldergerm' in Mededelingen HK Haaltert, jg 2001, nr. 2 e.v.
- 4 - Diocesaan Beschermcomité der Franschmans van het Bisdom Gent (pamflet)
- 5 - Pamflet met tekst: Voor alle inlichtingen zich wenden tot M. Duprez Oudburg, 34 Gent of tot de E.H. Bert, 181, Rue de Charonne Parijs. Sottegem, dhr Vekeman, opv. Eylenbosch en Dupont.

Roger De Troyer

EEN VERHAAL . . .

MIJN BIETENCAMPAGNE IN FRANKRIJK, 1941-42

Begin 2de wereldoorlog was vader vertrokken naar Frankrijk om er de bietencampagne te doen. De hoeve te Martinatrap par Neuville aux Bois, zowat 320 ha groot, lag op 100 km boven Parijs.

Vader zag er zich voor 14 ha bieten geplaatst. Dit kon hij op zijn eentje onmogelijk aan. Er kwam een brief zeggende dat ik hem onmiddellijk moest gaan helpen.

Jongens, ik was amper 16 jaar, kwam pas van de schoolbanken en had nog nooit enige handenarbeid verricht. Dat zou wat worden... Maar nood dwingt, dus pakken maken en weg wezen! Naar Frankrijk. Ik was nog nooit verder geweest dan Kortrijk.

De brief gaf als enige inlichting: "Gij moet in Tourcoing in de werkbeurs uw contract afhalen. In Paris-Nord moet gij met de metro naar Gare d'Austerlitz. In Etampes veranderen van trein voor Pithiviers en aldaar in de tabakbureau naar Jacques Chantereau telefoneren."

Daarmee moest ik het doen.

Grootvader Lievens had nog een oude 'basace' uit de tijd dat hij nog seizoenarbeider was. De besace mocht ik lenen, evenals zijn zakuurwerk, ik moest immers weten onderweg hoe laat het was.

Van nonkel Jef kreeg ik een paar schoenen en getten uit de soldatentijd. Naast wat mondvoorraad en een stel oude kledij had ik ook een bietenbraak, riek en mes nodig. Ik was goed geladen.

Over een 'besace' zegt dictionnaire La Rousse dat het een linnenzak is, met middenin een opening en die langs beide uiteinden gesloten is in zakformaat. Ze wordt over de schouder gedragen en was eertijds een attribuut voor bedelaars.

Bij mijn vertrek kwam moeder me tot aan de deur uitgeleide doen. Het menske had zowaar de tranen in de ogen toen ze haar oudste- zo klein nog- zag opstappen. Zou hij het klaarspelen naar dat verre Frankrijk?

In het station te Haaltert kreeg ik mijn eerste opdoffer. Een kajotter uit mijn gemeente (Kerksken) negeerde mij volkomen, hij schaamde zich om mij. Iemand met een besace, dat is zo armtierig. Hijzelf ging werken met een mooie lederen handtas. La Rousse had het bij het rechte eind, ik voelde mij echt een bedelaar...

De trein kwam eraan. Ik was opgelucht, hier was ik alleen met mijn bedelzak, hier kende niemand mij. Na heel wat navraag heb ik de arbeidsbeurs in Tourcoing gevonden en

mijn contract afgehaald. Vader had het niet nodig gevonden een adres op te geven. Mijn eerste punt was gescoord.

Toen ik in Prijs arriveerde was het al nacht. Waar zou ik slapen? Geen flauw idee. Zie ik daar toch een man met képi: "Mijnheer, ik kom uit België en moet morgen vertrekken vanuit Gare d'Austerlitz. Ik heb echter geen geld voor een hotel, waar kan ik overnachten, s'il vous plaît"? De goede man kreeg zeker compassie met dat ventje en gelukkig wist hij raad. Ons Heer is met zijn sukkelaars! "Kijk, mon ami, ge neemt de metro naar Austerlitz en daar kunt ge terecht in een Centre d'Accueil". De metro? Kunt gij me die aanwijken? "Waarom niet? Kom neem daar uw ticket en...bonne chance". Dank u wel, mijnheer met de képi.

Eens in de metro is het uitkijken naar de benaming van de ondergrondse stations. Tot ik het in de gaten kreeg dat boven mijn hoofd de volgorde van de stations stond aangeduid. Ja, wij reizen om te leren. Een tweede punt gescoord!

In Austerlitz volgde ik gewoon de andere reizigers naar buiten, wat kon ik anders doen? Alles leek me hier zo vreemd.

De nacht was tamelijk warm. Sommige mensen rustten even uit op hun gepak. Waarom ook ik niet? Besace van de schouder, maar ietwat later zat ik daar moederziel alleen. Wat gedaan als er een politiemans langskomt en mij oppikt? De besace weer over de schouder en maar opgestapt in het nachtelijke Parijs.

Op een terrasje voor een café zag ik nog een paar laatblijvers. Daar stevende ik op af. "Bonsoir, Messieurs, ik zoek het Centre d'Accueil van Austerlitz, kunt u me helpen"?

Eén stond op en was bereid me te helpen. Onderweg wilde hij weten wat er in mijn zak zit. Dat maakte mij achterdochtig. Met wie had ik te doen?

"Het is slechts werkkledij, monsieur". Hij bracht me evenwel terecht en duidde me het vertrekkende perron aan van de trein die ik moest nemen.

Het Centre d'Accueil bleek een Rode Kruispost te zijn. "Carte d'identité, svp"?

Zij willen ook weten wie hier zijn toevlucht zoekt. Ik kreeg een bord soep aangeboden. Mijn begeleider echter bleek niet over de nodige documenten te beschikken en moest ophoepelen.

"Wat ben ik u verschuldigd, monsieur"? Uit zijn antwoord "autant de sous" raakte ik niet goed wijs en gaf hem maar één van mijn karige geldstukken.

Op een veldbed mocht ik tussen vele andere gestranden de nacht doorbrengen. De ene hand op grootvaders uurwerk, de andere op mijn resterende centen. Ge kunt nooit weten!

Ik mocht me zeker niet overlappen, want om 6 uur vertrok mijn trein.

Nu naar Etampes waar ik op het perron mijn laatste boterhammen met een doosje sardientjes ‘keizer’ maakte.

Wat later naar Pithiviers en het tabakbureau. Op een uitgangsbordje aan een café las ik “Débit de tabac”.. Moest ik hier zijn? Ik zal het binnen vlug te weten komen. Ik vraag aan de patron of hij voor mij wilde bellen naar het adres op mijn contract? Hij verdwijnt in een zijkamertje, maar komt me even later zeggen dat er geen telefoon is. Dat kan toch niet?..

Of ik een fiets heb? Neen, ik kom met de trein uit België. Dan zult gij te voet verder moeten. Hoever is Martinatrap van hier verwijderd? Ongeveer 20 km, antwoordde hij.

Dat kon echt niet, met die zware besace. Ga ik hier nu stranden, zo dicht bij mijn bestemming? Het schreien stond mij nader dan het lachen. Ik zag het niet meer zitten...

Terwijl de patron verder zijn klanten bediende, bezag hij me af en toe eens meewarig. Dat manneke blijft daar maar zitten. Wat stond me anders te doen?

Tenslotte verdween hij nogmaals in het telefoonkamertje. Even later kwam hij me stralend zeggen dat hij het gevonden had: “*Ze zijn onderweg om uw op te halen*”. Oef, wat een opluchting, ik ging weer scoren.

De telefoonproblemen kwamen voor uit het feit dat Martinatrap, een gehucht met vier hoeven, dichterbij Montignies lag dan bij Attray waartoe het behoorde. De patron had in het verkeerde dorp gezocht. Oververmoeid door de inspanningen was ik ingesluimerd, tot iemand me bij de schouder schudde. Of ik soms “*le petit belge*” was voor Chantereau? “*Oui, monsieur, jawel mijnheer*”. Voor mij stond de ‘*maître charretier*’ of de eerste paardenknecht van de hoeve. Die vriendelijke vent bood mij een glas cider aan, ikzelf zou er het nodige geld niet meer voor gehad hebben.

Op weg naar de hoeve waar het werk wachtte.

Het koerspaard Bibi zette een flinke draf in. Die 20 km zouden vlug overbrugd zijn. Intussen moest ik in ’t lang en breed vertellen hoe ik tot daar geraakt was. Mijn gezel kon het haast niet geloven. Aangekomen moest ik voor de boer en de boerin mijn verhaal nog eens overdoen. In alle geval “*nos félicitations, petit, gelukgewenst, kleine*”.

Die kleine heeft het daar in de bieten niet makkelijk gehad. Wij hadden te maken met stukken land waarvan men het begin, maar veelal het eind niet van zag! Niet te vergelijken met onze ‘lochttingskens’. De werkdag begon ’s morgens heel vroeg, toen het nog half donker was en duurde tot wij ’s avonds onvoldoende zagen om verder te werken. Dat kwam overeen met een dubbele werkdag. Doodmoe en

totaal uitgesloofd ging het dan al slepend naar huis. Onze kledij goed bevuild en dikwijls doornat, want op het veld hadden wij als enige beschutting een stuk golfplaat. Maar het moest al fel regenen éér wij daar achter schuilgingen.

Stel je voor, als er een rustpauze van een paar minuten ingelast werd, lieten wij ons simpelweg op de grond vallen, want de rugspieren deden te veel pijn om rechtop te staan. Het was er echt slavenwerk in die bietencampagnes, maar een seizoenarbeider kon tegen een stootje.

De schrik had me goed te pakken, telkens een nieuwe dag aanbrak. En of ik blij was als de avond een eind maakte aan elke dubbele werkdag. Toch hebben wij dat netjes overleefd.

En wat gezegd over de hygiënische toestand op de hoeve? Eén toilet, twee ‘voeten’ en een gat van ongeveer 15 cm diameter, maar enkel voorbehouden aan madame en de meid. Voor ’t mannenvolk lag dat anders, de behoefte werd gedaan in de vrije natuur.

‘Leven zoals God in Frankrijk’ zegt het spreekwoord. Het is maar al te waar: waar is God daar ergens? Zondagsrust is er praktisch onbestaand.

Een priester moet je er niet zoeken, die had reeds vier à vijf parochies te bedienen. Vermits die ook niet bezoldigd is door de Staat, moet hij gedurende de week links of rechts gaan werken om de kost te verdienen. Waar er ergens een zondagsmis is, kan geen mens je vertellen. Ieder raakt de tel kwijt. ’s Zondags werd er door ieder gewerkt tot ’s middags, geen ontkomen aan. Na de noen werden propere kleren aangetrokken en ging het naar de bistro, het plaatselijk café.. De bazin deed er de winkel, alles was er te verkrijgen, de patron bestelde de wijn en speelde er eveneens coiffeur.

De streekwijn die er geschonken werd, le vin du pays, was er niet te duur, maar wel verraderlijk, hij liet sporen na.

Is het dan te verwonderen dat bij het huiswaarts gaan, de stap ietwat onzeker werd? Deze compensatie mocht er wel bij zijn, want daags nadien wachtte opnieuw het beulenwerk...

Robert Van den Driessche, Haaltert

MEI 1940 : ONZE STRATEGISCHE VLUCHT-OP-BEVEL

OP OORLOGSPAD IN FRANKRIJK

vrijdag 10 mei :

(Brussel, nachtverblijf KAJ-Centrale)

Rond 5.10 u. Opgeschrikt door hels gedonder. Allen naar het dakplatform. Richting Schaarbeek en Evere (vliegplein!) : geen militaire oefeningen, maar bombardementen onder luid geloei van sirenen. Om 6 u. radionieuws: “ Duitsland heeft België, Nederland en Luxemburg aangevallen. In vele steden komen valschermspringers neer...”

Net vandaag moet ik om 8 u. naar het militair Werfbureau, Graanmarkt Aalst. Gelukkig krijg ik daar nog een jaar uitstel van legerdienst! Alle scholen gesloten. Na de middag reeds Engelse legerwagens door Kerksken. Broer Marcel , ergens in Limburg gemobiliseerd, komt thuis.

zaterdag 11 mei : (Kerksken)

Bommen op Terjoden (doel: spoorwegbrug?) Met Marcel mee tot Brussel. Hij moet naar zijn eenheid in Deurne. Twee regimenten reeds totaal uiteengeslagen. Ik kan nog met de tram over Erembodegem naar huis. Tweede bombardement van Aalst: Denderbruggen. Eerste vluchtelingen door Kerksken.

zondag 12 mei : (Pinksteren, thuis)

Afweergeschut dichtbij. Duitsers door Tongeren tot Borgworm. Colonnies met Engelse tanks daveren hier voorbij. In andere richting: groepen vluchtelingen uit Antwerpen en Limburg, ook soldaten.

maandag 13 mei: (Kerksken)

Holland moet steeds meer en meer wijken. Alarm in Noord-Frankrijk. Wij graven een ‘abri’ in de tuin. Grote eskaders vliegtuigen. Massale doortocht van Engels leger en vluchtende families.

dinsdag 14 mei: (Kerksken)

Alle 16- tot 35-jarige mannen dienen geëvacueerd te worden voor legeropleiding in Frankrijk. Wij moeten in Poperinge verzamelen.

woensdag 15 mei : (Kerksken - Kruishoutem)

De schok en ontredde waren te hevig om goed te realiseren wat dit afscheid wel kon inhouden. Vlug met fiets en geïmproviseerde bagage op de bus van ‘Tor’ Van der Haegen, die in Gent ingeleverd moest worden. Vandaar zou ons elftal het ‘op eige pote’ wagen... Na een kwartiertje bus begon de stilte te zwaar te wegen en haalden onze Vlaamse strijdliezers de bovenhand. Vooral ‘Jutho vooruit en dapper’ tot aan ‘...het hoofd van Hitler...’ werkte troostend en opwekkend. Vanaf ‘De Ster’ (Kortrijkse Stw.: adieu bus!) fietsten we naar Eke toe. Onderweg een verwoeste spoorbrug. Wij hadden weet van het bombardement op het station van Merelbeke. Vliegtuigen en afweergeschut leerden

ons vlug in de grachten te schuilen. Op de ‘De Pintelaan’ vonden we het onder een driewielkar wel veiliger. Toch bereikten we in Kruishoutem nog een hoeve met overdekte open stromijt. Die eerste nacht was erg fris en sommigen gleden van hun strobundels een paar meter diep. Aanhoudend nachtelijk vliegtuiggeronk.

donderdag 16 mei: (Kruishoutem - Langemark)

Om 6 u. eruit, naar Harelbeke en daar vlug ons eerste nieuwsbericht naar huis gepost. Verder met de stroom eindeloze rijen vluchtelingen langs vliegplein Wevelgem over Passendale op zoek naar nachtverblijf. We zijn heel tevreden met een schuur in de buurt van Langemark.

vrijdag 17 mei; (Langemark, omgeving Poperinge, Westvleteren)

8 u.: Ons doel: nog vlugger op de aankomstlijn in Poperinge dan de talloze soortgenoten onderweg. Maa: verkeer op alle grote wegen geschorst. Dus: over kleine landwegen zigzag langs Bikschote, Reninge, Zuidschote, Woesten en Elverdinge tóch naar Poperinge, waar de grens net voor onze aankomst afgesloten werd tot zondag!... Marcel Van den Steen, Henri Boonen en Cyrielke De Block keren terug naar de heimat. Ons achttallig peloton: Albert Eeman, Maurice Van Vaerenberg, Florent Boonen, Gilbert Callebaut (Nieuwerkerken), Georges Welleman, Omer Gees, Gaston Poelaert en Albert De Rijck, zetten nu koers naar Westvleteren en vinden er overnachting in de schuur van boer Hector Calmeyn.

zaterdag 18 mei: (Verblijf in Westvleteren: ‘Vlucht uitgesteld: wachten!’)

Voormiddag: biljartspel en bakschieten als tijdverdrijf, waarna poging over Crombeke: natuurlijk geen doorgang. Terug...Lange rust tot avondeten bij Calmeyn. Wij zingen tijdens het Lof in de dorpskerk. In Elverdinge is een vliegtuig neergeschoten. Late avond: samenzang in woonkamer. Luchtlawaai zorgt voor onrustige nacht.

zondag 19 mei: (Westvleteren - Leizele)

8.30 u. Mis van H. Drievuldigheid. De zang wordt uitgevoerd door onze groep. De fietsen wachten in de pastorie. Om 11.30 u. met alle bagage naar de grens te Roesbrugge. Nog geen doorgang! Blijft ons over: richting Veurne. We vernemen dat in Hondshoote de grens open zou zijn. Dus allen daarheen! Onderweg middagmaal op grote hoeve met schaarse voorraad sardientjes. Nieuwste bericht: grens weer gesloten tot morgenvroeg 5 u. In Leizele krijgen we logies in een ‘boerenschuure’.

maandag 20 mei: (Leizele - St.-Omer)

4 u. Nog donker. Op naar die grens om er aan te schuiven...Vraag van grenswachter aan Maurice: “Où sont vos lunettes, monsieur?” Jawel, na nerveus zoeken – want vliegtuigen cirkelden boven de massa landverhuizers – en leeghalen van soldatenvallies, kwam de bril van onder de cervere-

laatworst. Om 5.30 u. werden we doorgelaten. In de omgeving hoorden we een bommenaanval. Langs grintwegen naar Rexpoede. In een cafeetje gegeten met flauw bier. (En 1 Bef = 1 Ff!) We hebben geen wegenkaart. Over Wormhoudt worden we naar St. Omer geloodst, zodat Maurice telkens moet terugkeren als hij over binnenwegels op verkenning rijdt 'voor een nachtverblijf!' Vlakbij de stad, onder de picknick op het gras, worden we van spionage verdacht. Maurice en ik moeten mee naar de Mairie, waar we, na een paar uur, toch onze onschuld kunnen bepleiten. Maar de toegang tot het centrum is afgesloten! Dan maar rondtoeren en bij klaarlichte dag naar logies zoeken. In een verhakkelde stal bedanken wij voor het gezelschap van kippen en vinden een behoorlijk verblijf op een hoeve. Wij delen samen een fles rode wijn (2 Ff) en gieten ze over in onze kostbare blikken kruikjes (ofte: pullen).

dinsdag 21 mei: (St-Omer - Colembert)

Onthaast (!) op weg naar Boulogne. In een beek worden handdoeken, sokken en wat linnen gewassen. In Colembert (+/- 20 km van Boulogne), ontmoeten we bij een grote schuur de familie Noens en Marieke van Impe, zonder benzine voor hun vrachtwagen. Albert E. verneemt daar "dat er in Aalst niet veel meer rechtstaat van wat de Duitsers er neergeschoten hebben" en ander onprettig nieuws uit België. Wij krijgen hier allen onderdak en mogen elk een los strobed spreiden. Een van de kleinsten ligt veilig tussen Maurice en mij. Maar dit is een rattenparadijs! Zomaar over onze dekens. Ik sla er even naar en een luid geschrei van dat zoete kindje maakt de hele schuur wakker. 's Morgens trekken we twee per twee naar alle windstreken: nergens brood te verkrijgen. Maurice zucht: "Jongens, wij moeten hier verhongeren van den honger".. Daar de weg naar Boulogne afgesloten is en iedereen voelt dat we hier niet welkom zijn – noch brood noch melk... en "Allez boire de l'eau au Canal Albert!" – keren veel landgenoten terug naar het Noorden. Maar wij moeten uit Duitse handen blijven.

woensdag 22 mei: (Colembert - Calais)

Tekort aan voedsel wordt ernstig. De bakkers hebben hun deuren gebarricadeerd. Op een hoop stenen in de schuur ligt een weggegooide versteende korst. Maurice, Florent en Gilbert delen onderling die door de ratten uitgevreten broodrest.

Na overleg blijft maar één keuze over: Net zoals de geallieerden beginnen uit te wijken, willen ook wij liever in Engeland overleven dan in Frankrijk door de Duitsers gevat te worden of er later een oorlogskruis te krijgen. Na de middag rijden we tussen Franse legercolonnes naar Calais om er ook in te schepen. Onderweg laat Gilbert zijn onmisbare 'pulle' staan, keert vlug terug en toont ons een blikken schijf... platgewalst door Franse tanks. In Guines vinden we brood en in Calais een stal, maar dan een pas ontruimde varkensstal, gelukkig met vers stro: niet zo erg als het aanhoudend bombarderen dat steeds nader lijkt te komen.

donderdag 23 mei: (streek bij Calais)

De Duitsers zijn tot Boulogne doorgedrongen. Wij zitten in een val. Dit wordt ons 'Nauw van Kales'. Onder bestendig hulpeloos alarm snel naar het Gemeentehuis, op zoek naar informatie over kansen op overtocht. 'Er varen geen boten

meer uit met burgers'.. De laatste was op een Duitse mijn gelopen. We worden naar Gravelines verwezen. Onderweg luchtgevecht. Schuilen!, o.a. onder de marmeren toonbank van een slagerij. Een vliegtuig wordt neergehaald. Op de weg liggen kogelhulzen te rapen. De kanaalbrug is voor ons totaal versperd. Zelfs een voetganger,- 'Kaboek' uit Kerksken- mag er met zijn bagage in een handdoek niet over. Ononderbroken haasten zich geallieerde tanks en vrachtwagens richting Duinkerke. We zoeken en vinden verblijf op een hoeve. Kort daarop, terwijl Maurice een lekke band herstelt, worden we door tierende Franse soldaten verplicht dadelijk te vertrekken. Maurice kan nauwelijks de pomp van zijn fietswiel afschroeven. Voortgedreven volgen we ons in een vissersdorp bij Gravelines bij de duizenden (?) die, hoe dan ook, over het Kanaal willen, zelfs in kleine vissersboten. Aanschuiven zonder enige kans. Wij haasten ons om de rode deken van Albert E., op zijn stuurs-tang geknoopt, weg te moffelen, want dat is een seinmiddel voor spionnen en zou dus afgenomen worden! Rond 21.30 u. moeten we de aftocht blazen. Het tij staat trouwens te laag. Zes uur later zullen we paraat staan! Vlug naar de burgemeester: we mogen in een fabriek slapen met glazen dakschilden, die bestendig trillen en rammelen door de nachtelijke, steeds dreigender bombardementen .

vrijdag 24 mei: (Gravelines - Westrozebeke)

3 u. Een genade: naar de bootjes! Kanonschoten. Om half vier vaart het eerste roeiboortje af.

Engelsen schieten om de overtocht en het stremmen van verkeer naar de havens (?) te beletten. Op een smal strookje wordt drummend aangeschoven, hangende beladen fiets in de hand. Gaston raakt van het paadje en zakt tot aan de knieën in de dikke naar mosselen ruikende oeverbrij. Een Frans soldaat slaagt er met moeite in hem te bevrijden. Om 7.30 u. komt onze beurt: een pijnlijke beproeving, niet alleen voor niet-zwemmers! De fietsen moeten over de rand van het overvolle schuitje. Oef! En wèg nu, ten oosten van het verraderlijke Gravelines, langs de weg nog richting Duinkerke, maar met Bergues als magneetnaald huiswaarts. Veel omwegen wegens open draaibruggen. De kanonnen staan klaar. Langs Hondshoote overschrijden we zonder hindernissen de grens en kunnen opnieuw naar Westvleteren. Na de middag willen we het erop wagen om naar huis te rijden, richting Ieper. Over Elverdinge bereiken we langs Poelkapelle het dorp Westrozebeke. We vernemen er dat de Duitsers in Kortrijk zijn. De weg over de Schelde is afgesloten. Wij logeren op een schelf bij een vriendelijke en gulhartige familie.

zaterdag 25 mei: (Westrozebeke - Gistel)

Na rustig ontbijt – want we zitten toch omsingeld – naar Hooglede, waar we Margriet De Cooman, Rufin en Jef Gees ontmoeten. We krijgen Engelse soldatenkoeken te eten. En de mosselbroek van Gaston ondergaat een goeie wasbeurt. Nu naar Moere, zoals +/- 90 andere gasten, want hier is geen kans tot overnachten. Dan naar Gistel (H. Godelieve!). Er komt bericht dat we naar Oostende moeten, maar wij horen dat die stad gebombardeerd is. We mogen hier in een koeienstal slapen op de grote hoeve van Désiré Sanders. Maurice haalt een bravourstukje uit op zijn fiets over een handbreed ijzeren brugje. Als bij wonder houdt zijn num-

merplaat op de vork van zijn voorwiel hem aan de rand van de balk op het droge.

zondag 26 mei: (Gistel)

Met onze 'gastheer' naar de MIs van 6 u., door ons zangkoor 'opgeluisterd'.. In de winkels geen brood zonder zegels. Gemeentehuis gesloten, ook geen kans bij de secretaris. Wat anders nu dan toch maar even biljarten? Boven de hoeve plots twee duikende Stuka's. Eén rookt, maar valt niet. Dat zijn duidelijk onheilspellende voortekens. Waarheen moeten we? Maar wát zonder broodzegels? Dus hier op de hoeve blijven. En...we vernemen dat de Duitsers Maldegem naderen! In de beek bemerken we stervende vissen. Er komt zout water in. Dan toch een wanhoopspoging van ons leger om de IJzervlakte weer te laten overstromen? Puber Gaston vindt het grappig stiekem zo 'n blinkend visje in mijn valies te stoppen.

maandag 27 mei: (steeds Gistel)

De hele dag vliegtuigen, ook lage, én luchtgevechten. In Oostende is een parachutist neergekomen. Voormiddag sirenen en plots bommen op munitietrein in ons Gistel. Ontploffingen, zelfs heel dichtbij. Rond de middag gaan we toch zegels halen in het Gemeentehuis. Niemand! Allen zijn gevlucht. Een zware vliegtuigbom valt op een huis bij het station. Hevig gekraak, schok en ontzetting doen ons over elkaar vallen. We overleven het... en kunnen als troostprijs nog een paar broodjes kopen 'zonder zegels'.. Weer veilig bij boer Sanders, met rusteloze nacht onder vertrouwd gerommel, niet van aard om deze maandag weg te kunnen dromen.

dinsdag 28 mei: (Gistel – Deinze)

Door dreigende vliegtuigen om 4 u. gewekt. Om 9 u. deelt Radio Paris mee dat België gecapituleerd zou hebben. Niet te geloven! En dus geen zekerheid, ook niet bij officieren op het Gemeentehuis. Om 13 u. bericht uit Londen: De Koning alleen heeft België overgegeven. Wij zeggen rond 14.30 u. met een klein hartje vaarwel in Gistel en ontmoeten na een zoveelste schuilbeurt in Zerkegem (N. van Torhout) de eerste Duitse soldaten. Zij vangen ons op in de grote stroom. Bij het zien van de puinhopen laat ik mij ontvallen: 'Man hat hier geschossen.' Maar de Feldwebel roept me na: 'Die Engländer haben hier geschossen.' Opeens zijn Maurice en Omer verdwenen. Spoorloos. Niet te vinden in die wirwar en verkeerschaos. Nu dapper en haastig verder naast een sliert legerwagens naar de grote verkeersweg (Brugge – Gent), afwijkend richting Deinze. Langs de rijweg en in de grachten liggen stukgeschoten tanks en legerwagens, fietsen en zelfs wapens, gelukkig ook een grote blikken doos met Engelse soldatenkoeken. Alle zakken vol! Verder fietsen. Af en toe roekeloos rechtsachter aan een vrachtwagen vastklampen; even uitblazen...en zo allicht vroeger thuis. En over de Leie! 22.30 u.: Te voet nog 8 km naast de fiets, want Florent heeft een lekke band. Alle fietsen worden over een wei verzameld. Om 2.30 u. begint onze kortste nacht in een grote zaal met planken dansvloer, ons door Duitse politiesoldaten aangewezen, met valies als hoofdkussen.

woensdag 29 mei: (Deinze – Kerksken)

Héél vroeg (+/- 4 u.) op, om fietsband van Florent te herstellen. Vlug voort naar Gent over de Schelde(!) en in één

vaart tot Erpe. Even halte in Nieuwerkerken: (Gilbert thuis!) en naar Kerksken. In alle families: geluk om de goede afloop. Broer Marcel is krijgsgevangen in Dendermonde (overgangskamp). Maurice en Omer zijn pas een dagje later samen thuisgekomen.

Nooit zullen we deze uitzonderlijke vlucht-veldtocht vergeten. Goddank dat het niet erger was!

(Uit het dagboek {= Agenda 1940} van Albert De Rijck)

NIEUWE UITGAVE VAN HEEMKUNDIGE KRINGEN HAALERT EN ERPE-MERE.

Gezinsreconstructie van Vlekkem 1766-1910

Onze medewerkers Jan-Paul De Graeve en John Scheerlinck samen met Edgard De Geyter werkten samen aan deze reconstructie. Het boek geeft een overzicht van de families tussen 1766 en 1910 en is een praktisch naslagwerk voor familiekundigen.

- *formaat A4 – 100 blz.*
Met klapper op vrouwenamen.
- *verkoopprijs € 10 + € 3 (bij verzending)*
- *intekenen tot 1 juli door overschrijving*
op nr 437-4146261-34 HK Erpe-Mere
- *boek kan afgehaald worden vanaf 15 juli, in Mere:*
Kerkhofstraat 47 en in Haaltert in het
Documentatiecentrum, Warandehuis (1ste en 3de zon-
dag en 2de donderdag, 10-12u)

KERKSKEN - HAALTERT OMARMT ZIJN BEVRIJDERS: VERHALEN UIT DE HERINNERING VAN DORPSGENOTEN 1944-45. (II)

The Royal Scots Fusiliers en Royal Fusiliers

Het konvooi uit Kerksken – Haaltert vertrok via Venlo naar bezet Duitsland. Na het oversteken van de Rijn in Wesel ging de mars verder richting Elbe. De tocht werd vertraagd door moedeloze Duitse troepen die zich op 18 april in het Ruhrgebied hadden overgegeven.

Op 26 april bereikten ze de frontlijn aan de Elbe in Lauenburg. Ze werden ingezet voor het uitbouwen van een bruggenhoofd over de Elbe en het aanleggen van een pon-

Gelukkig eindigde de oorlog nog dezelfde week (8 mei 1945). In de omgeving van Schwerin konden de Woestijnratten na zeven jaar strijd de wapens opbergen. De ontmoeting en verbroedering met de Russen werd uitbundig gevierd en deed al het leed even vergeten.

Het contrast tussen de beide legers was enorm. De Sovjetsoldaten bewonderden de moderne uitrusting van het Engelse Leger. De Britten stonden versteld met welke beperkte middelen (verplaatsing met paard en kar!) het Russisch leger de Duitsers hadden overwonnen.

V.l.n.r.; Len Target; soldaat John (Zuid-Afrikaan); Jozef Beeckman; Alice Janssens; Caroline

tonbrug. Een zestal soldaten van de The Royal Scots Fusiliers en Royal Fusiliers sneuvelden in Lauenburg eind april, hierbij ook Len Target, die verbleef bij de Familie Beeckman- Janssens op het dorp te Kerksken.

Janssens; Gemma Beeckman; soldaat...; Marie Thérèse Beeckman; soldaat Patrik; Lisette Beeckman (zittend)

Na het oversteken van de Elbe, begin mei kregen de beide eenheden opdracht zich te verplaatsen richting Lubeck aan de Oostzee. Veel werd er niet meer gevochten. De militairen werden overstelt door Duitse soldaten die zich overgaven om aan de oprukkende Russen te ontsnappen.

Op de ‘Conferentie van Jalta’ van 4 tot 11 februari 1945 beslisten de geallieerde leiders overeengekomen om Duitsland te verdelen in vier bezettingszones. Het gebied over de Elbe, waar de oorlog voor de The Royal Scots Fusiliers en Royal Fusiliers eindigde, behoorde tot de Sovjetsector. Na enige omzwervingen werden ze gekazerneerd in Bielefeld. Pas in 1947 keerden de laatste Schotten huiswaarts.

Om de soldaten toch enige ontspanning te gunnen kregen ze om de 3 maand een gratis treinticket voor Parijs of Brussel voor een 8-daagse verlofperiode. Overnachten kon in hotels opgevorderd door het Britse Leger. Gretig maakten de militairen hiervan gebruik. Op hun verlanglijstje

"The Singing Fool Jazz" v.l.n.r.; Prosper Volckaert; René Volckaert; Henri Lievens en Laurent Volckaert

stond Brussel als nummer één, maar hotels waren aan hen niet besteed. Met open armen werden ze terug ontvangen in hun vroegere gastgezinnen en menig meisjeshart ging weer sneller kloppen.

Voor vele Schotten was kermis Haaltert (augustus) en kermis Kerksken (september) een onvergetelijk gebeurtenis! Hugh Dillon, Georges Payne, Dick, Allen, Olivier.... en Sergeant Percy waren de eregenodigden in september 1945 te Kerksken. Een plaatselijke jazzband "The Singing Fool Jazz" (familie Volckaert) waren de muzikale vedetten. Zij openden voor de jeugd, die 5 jaar verwaarloosd was op amusementsgebied, een nieuwe wereld,

Het was op die kermiszondag dat Esther Van Den Driessche - in café Pigille bij Dominique Baetens op de Driehoek te Kerksken - Georges Payne terug ontmoette en de romance begon. Georges Henry Payne werd op 12 april 1920 geboren in Dipton, een mijndorpje zo'n 12 mijl ten zuidwesten van Newcastle. Enkele maanden later huwde het paar in Kerksken op 25 mei 1946.

De ringen werden niet gezegend!

De toenmalige pastoor Michiels zag een huwelijk in de kerk evenwel niet zitten. Georges behoorde immers tot de Anglicaanse kerk en de clerus was in die dagen nog niet zo breeddenkend. Trouwen in de sacristie, mocht wel, aldus bisschop Callewaert. De pastoor echter, aanvaarde dit voorstel niet en wou wel het paar huwen in de pastorie!

De droom van Esther om in haar bruidsjaпон de kerk te verlaten werd haar niet gegund.

Onder het waakzame oog van pastoor Michiels werd de plechtigheid toevertrouwd aan onderpastoor Van Den Bossche.

Het uniform van de getuige, sergeant Percy, wekte achterdocht. Was dit geen vermomde protestantse dominee? In de paniek die er heerste, werd Alfons Lievens van het veld gehaald om de getuige te zijn van Georges' huwelijk.

Den Driessche; Engelse soldaat Denis; Mia De Pauw; Henri Lievens; Adrienne Van Den Driessche; Engelse soldaat Jack Woolley

Met argwaan keken de parochieherders toe op de soldaten die in de tuin van de pastoor een triomfboog hadden opgesteld. Het bier vloeide overvloedig en het werd een spetterend feest.

In de namiddag bezorgde de pastoorsmeid een bericht met de melding 'dat de trouwringen niet gezegend waren ...'

Met een speciale boot voor kersverse bruidjes en 'oorlogs-liefjes' vertrok Esther (zonder Georges) naar Engeland. Hij vervoegde haar later en in 1952 keerden ze samen terug naar Kerksken. Het leven bleek aangener in het gemoedelijke Kerksken.

*Zittend v.l.n.r.; Robert Van Den Driessche; Roger Van Den Driessche; Sergeant Percy (getuige van Georges "bestman"); Rachel Lievens (moeder bruid) Godelieve Van Den Driessche; Oscar Van Den Driessche; Germaine Beernaert (echt. Alfons Lievens); Willy Lievens; Engelse soldaat David; Engelse Soldaat Charly (broer van Oliver); Gabrielle Van Den Driessche; Sergeant Harry;
Staande v.l.n.r.; Alfons Lievens (opgeroepen als getuige); Maria De Pelsmacker (echtgenote Ceasar Lievens gesneuveld te St-Amand-les-Eaux (Fr) 25 mei 1940); Engelse soldaat Oliver; Martha De Meerleer; Engelse soldaat Percy; Bruidspaar Georges Payne en Esther Van Den Driessche; Engelse soldaat Denis; Mia De Pauw; Henri Lievens; Adrienne Van Den Driessche; Engelse soldaat Jack Woolley.*

Een jaar vóór zijn dood (januari 2001) vroeg Georges aan zijn schoonzus te informeren bij de pastoor of er toch geen bezwaren waren 'tegen een eventuele begrafenis in de parochiekerk'. Blijkbaar was hij de onbegrijpelijke situatie van 55 jaar geleden nog niet vergeten.

.(vervolgt)

Joris De Kegel

NIEUW

Video's Haaltert 2000

en Retro Kerksken nu op één DVD

Aan een gunstprijis: € 10

GEÏNTERESSEERD? GEEF SEINTJE

Uw reactie...

Dirk De Boeck, Voorzitter HK Erpe-Mere: 'Ik las uw bijdrage over de Vlasmis te Haaltert in vorig nummer. Het deed mij terugdenken aan de stichting van een Vlasmis in Erpe in de maand mei 1868. Volgens het Liber Memorialis van Erpe: 'om aldus te voorkomen en te bestrijden de misbruiken bestaende ter gelegenheid der vermaerde vlasmis te Haaltert...'

Tot heden hebben wij geen verdere gegevens over de misbruiken.

VREUGDESTOETEN VOOR DE PASTOORS CONSTANT (DENDERHOITEM) EN ERNEST PAUWELS (KERKSKEN)

In Mededelingen nr 3, 2004 schreef Willy De Loose een bijdrage over de inhaling van pastoor Pauwels te Denderhoutem. Beschouw onderstaand artikel als een aanvulling.

De komst van een nieuwe pastoor was voor de parochianen een gelegenheid om te feesten, enerzijds om hun waardering uit te drukken ten overstaan van de nieuwe herder en anderzijds was het één van de weinige ontspanningsdagen die ze in het dorp beleefde.

Denderhoutem en Kerksken konden zelfs twee naamgenoten verwelkomen in de personen van Constant en Ernest Pauwels.

Constantinus Pauwels werd te Meerdonk geboren op 5 december 1859 en op 22 december 1883 tot priester gewijd. Hij werd eerst leraar te Ledeberg en in 1906 onderpastoor te Waarschoot. Op 6 juli 1906 volgde zijn benoeming als pastoor te Aaigem, waar hij zich bekommerde om het lot van de seizoenarbeiders ('de franschmans'). Hij stichtte er in 1907 'de Franschmansgilde Sint-Antonijs' die vrij vlug ruim 60 leden telde.(1)

Zijn laatste aantekening in het memorieboek (1911) heeft op hemzelf betrekking: 'de 18de Oogst ben ik pastoor benoemd te Denderhoutem... 't is met het allergrootste spijt dat ik de brave parochie van Aigem verlaat, waar ik vijf jaren in vrede en geluk heb doorgebracht'.(2)

In september 1911 werd hij aangesteld in Denderhoutem waar hij bij de plechtige inhuldiging geestdriftig werd ontvangen. Dit was vooral te danken aan zijn werking in Aaigem waar men hem met leedwezen zag vertrekken. Hij was er zeer geliefd om zijn vriendelijke persoonlijkheid en zijn hulp aan de armen. De deur van zijn pastorie stond open voor iedereen en menig problemen werden er opgelost.

In Denderhoutem had men al gehoord over zijn goede kwaliteiten en zijn hoedanigheden als mens en priester wat de bevolking nog meer had aangespoord om de herder op een luisterrijke wijze te ontvangen: 'overal bingen vlaggen en wimpels, bloemen waren aangebracht en triomfbogen opgericht. Bijna aan alle huizen op den doortocht waren welgepaste jaarschriften, schoone gedichten die de christelijke gevoelens der parochianen vertokten. En de kerk, dit probkjuweel, hoe schoon, hoe lieflijk getooid'.(3)

Pastoor Constant Pauwels werd kort na de middag afgehaald aan de grens met Ninove door een groep ruiters die er een erewacht vormden. Er waren eveneens talrijke rijtuigen waaronder enkele van Aaigem, die hun pastoor uitgeleide deden. Op het grensgebied van Denderhoutem werd hij verwelkomd door de burgemeester en de fanfare. Maar geen inhaling van een belangrijk persoon zonder de vorming van een stoet: 'Op de wijk Terlinden staat de feeststoet. Daar houdt het rijtuig van den pastoor stil en samen met den ZEH Deken en de twee getuigen, de EHH pastoors van Waarschoot en Meerdonck, neemt hij den stoet in oogenschouw. Hoe prachtig den praalwagen van den patroon der parochie, den H. Amandus en die der Sociale Instellingen; wat schoone groepen; vooral die der gelofte van het H. Hart van Jezus, gift der bloeiende congreganisten, de Xaverianen, de leden der Boerengilde, der Antoniusgilde der pen-

sioenkassen! Gansch bijzondere melding verdienen de christen vlaamsche bond en de studentengilde met hunne vlaggen! In 't voortbijtrekken bieden de maatschappijen hunne hulde door het overhandigen van ruikers, bloemschoven en bloemenmandekens.(4)

Eens de stoet voorbij volgden de geestelijken en de notabelen en zij worden aan de kerk verwelkomd door de onderpastoors en de kerkraad. Na de ceremoniën van de aanstelling werden de genodigden in de pastorie ontvangen en de bevolking kon intussen genieten van een prachtig vuurwerk. Daags nadien droeg de nieuwe pastoor een dankmis op waarna een 'milde brooddeling' volgde. In de namiddag was er nog een optreden van de fanfare om er in feite een tweede feestviering van te maken. Pastoor Constant Pauwels bleef in Denderhoutem tot aan de dood op 22 april 1934 nadat hij bijna een kwarteeuw voor het geestelijk welzijn had gezorgd.

De in Geraardsbergen op 30 juli 1847 geboren Ernest Pauwels werd op 24 september 1870 tot priester gewijd. Hij werd naar het St. Jozefgesticht te Sint-Niklaas gestuurd als surveillant en in 1897 werd hij er leraar. Zonder een onderpastoorfunctie kreeg hij op 17 april 1887 zijn benoeming als pastoor te Kerksken.

Ook hier uitte men de waardering door hem in stoetsgewijze te ontvangen zoals het overal de gewoonte was en in het gemoedelijke Kerksken niet minder. Hij werd door een talrijke groep ruiters in de dekenij te Aalst afgehaald: 'Om drie uur werd bij aan de grensscheiding door eene eerbiedwaardige bonderdjarige vrouw, de weduwe van D.S. leunende op den arm van haar 70-jarige zoon, en, bij de hand houdende hare kleindochter. Dus dry geslachten die den gezant des Heeren in zijn nieuwe bediening gelukwenschten'(5)

De eeuweling overhandigde een bloementuil, wat de pastoor en de omstanders fel ontroerde.

Na zes jaar verliet pastoor Pauwels de parochie aangezien hij op 12 december 1893 tot pastoor benoemd werd in Lovendegem. Hij nam er ontslag in oktober 1897 en overleed in Gent op 11 augustus 1909.

Julien De Vuyst

- 1: Eykelberg L., Med. Heemk. Erpe-Mere, 1980, pag. 35
- 2: idem
- 3: De Godsdienstige Week van Vlaanderen, 15 sept. 1911, pag. 157
- 4: idem
- 5: Ibidem, 29 april 1887, pag. 414